

**UCHWAŁA NR 324(XLII)17
RADY GMINY PORAJ**

z dnia 5 grudnia 2017 r.

w sprawie programu postępowania naprawczego Gminy Poraj

Na podstawie art. 240a ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t. j. Dz. U. z 2017 r., poz. 2077)

**Rada Gminy Poraj
uchwala, co następuje:**

§ 1. Uchwala się program postępowania naprawczego Gminy Poraj na lata 2018 - 2020, zgodnie z załącznikiem do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Poraj.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Gminy

Andrzej Pawłowski

Załącznik do uchwały Nr 324(XLII)17
Rady Gminy Poraj
z dnia 5 grudnia 2017 r.

Gmina Poraj

Program Postępowania Naprawczego

w oparciu o art. 240a ustawy o finansach publicznych

listopad 2017 r.

Spis treści

Wstęp	3
a. Program postępowania naprawczego w ustawie o finansach publicznych	3
b. Geneza programu postępowania naprawczego w Gminie Poraj	4
Analiza finansów Gminy w latach 2014-2017 i projektu budżetu na 2018 r.....	5
a. Dochody.....	5
b. Wydatki	10
c. Wynik budżetu.....	17
c. Zobowiązania.....	25
d. Podsumowanie	28
Przedsięwzięcia naprawcze w zakresie dochodów i wydatków	29
a. Ograniczenia wydatków bieżących.....	29
b. Zwiększenie dochodów Gminy Poraj.....	33
c. Ograniczenie wydatków majątkowych.....	34
Pozyskanie finansowania.....	35
a. Analiza zdolności kredytowej	36
b. Określenie potrzeb finansowych i plan restrukturyzacji	41
c. Wybór instrumentu dłużnego	47
d. Podsumowanie	50
Podsumowanie	51
Plan wdrożenia programu naprawczego	53
a. Ograniczenie wydatków bieżących.....	53
b. Ograniczenia wydatków majątkowych.....	53
c. Wzrost dochodów bieżących.....	53
d. Pozyskanie finansowania.....	53
Załączniki	54
a. Wieloletnia prognoza finansowa na lata 2018-2033.....	54

Wstęp

a. Program postępowania naprawczego w ustawie o finansach publicznych

Niezachowanie wymogów wynikających z art. 242-244 ustawy o finansach publicznych z 2009 r. (dalej: UFP, ustawa), skutkuje brakiem możliwości uchwalenia budżetu JST i towarzyszącej mu wieloletniej prognozy finansowej na „zwykłych” warunkach¹. W takim przypadku kolegium regionalnej izby obrachunkowej (dalej: RIO) powinno wezwać jednostkę do opracowania programu postępowania naprawczego (dalej: PPN) i wdrożenia go poprzez podjęcie stosownej uchwały. Z inicjatywą wezwania do wprowadzenia PPN kolegium RIO może wyjść w oparciu o przedłożone przez zarząd jednostki projekty uchwały budżetowej i wieloletniej prognozy finansowej (lub zmiany tychże), zawierające ww. uchybienia. Do podjęcia uchwały dotyczącej programu postępowania naprawczego uprawniony jest organ stanowiący JST, tj. rada jednostki. PPN powinien zostać przedłożony przez JST do zaopiniowania właściwej RIO w ciągu 45 dni od daty dostarczenia wezwania. Przesłanie wezwania przez kolegium RIO obliguje JST do podjęcia ww. działań pod sankcją narzucenia uchwały budżetowej przez samą RIO. Program postępowania naprawczego zawiera (przy czym poniższa lista może być rozszerzona)²:

- analizę stanu finansów JST, w tym określenie przyczyn zagrożenia realizacji zadań publicznych,
- plan przedsięwzięć naprawczych, wraz z harmonogramem ich wprowadzania, zmierzających do usunięcia zagrożenia realizacji zadań publicznych przez JST oraz zachowania relacji określonej w art. 242–244 UFP,
- przewidywane efekty finansowe poszczególnych, planowanych przedsięwzięć naprawczych, wraz z określeniem sposobu ich obliczania.

PPN może być uchwalony na okres nieprzekraczający 3 kolejnych lat budżetowych. Oznacza to, że możliwy jest krótszy okres trwania programu. W okresie trwania PPN rada jednostki może uchylać WPF oraz budżet jednostki oraz ich zmiany bez zachowania relacji określonej w art. 242–244 UFP. Jednocześnie niezachowanie relacji może dotyczyć jedynie spłat zobowiązań istniejących na dzień uchwalenia programu postępowania naprawczego³.

W czasie realizacji PPN objęta nim jednostka styka się z szeregiem ograniczeń. Jednostka taka nie ma możliwości:

---

¹ art. 240a ust. 1 UFP.

² art. 240a ust. 1, 3 i 7 UFP.

³ art. 240a ust. 2, 4 i 9 UFP.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Poraj

- podejmowania nowych inwestycji finansowanych kredytem, pożyczką lub emisją papierów wartościowych,
- udzielania pomocy finansowej innym JST,
- udzielania poręczeń, gwarancji i pożyczek,
- ponoszenia wydatków na promocję jednostki,
- tworzenia funduszu sołectkiego,

a także ogranicza realizację zadań innych niż obligatoryjne, finansowanych ze środków własnych. Ponadto w okresie tym pojawiają się ograniczenia w zakresie podnoszenia diet radnych oraz wynagrodzenia zarządu JST⁴.

Wprowadzenie PPN ma na celu zdyscyplinowanie władz samorządowych w zakresie polityki budżetowej. Czas trwania programu ma być okresem działań naprawczych.

b. Geneza programu postępowania naprawczego w Gminie Poraj

Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Katowicach w uchwale Nr 320/XXVI/2017 wezwało Gminę Poraj do opracowania i uchwalenia programu postępowania naprawczego oraz przedłożenia tego programu celem zaopiniowania do Regionalnej Izby Obrachunkowej w Katowicach.

W uzasadnieniu do ww. uchwały, na podstawie sprawozdań budżetowych za I półrocze 2017 r. Kolegium RIO stwierdziło, że wysoki poziom spłat zadłużenia w Gminie stwarza zagrożenie uchwalenia w 2018 r. budżetu oraz wieloletniej prognozy finansowej, a także realizacji zadań publicznych.

W Gminie Poraj podstawową przesłanką do stworzenia programu postępowania naprawczego jest brak możliwości uchwalenia budżetu na 2018 r. z uwagi na wystąpienie przesłanek, o których mowa w art. 243 ust. 1 ustawy o finansach publicznych (niezachowanie nierówności limitującej dopuszczalną obsługę długu w danym roku). Sytuacja taka spowodowana jest przede wszystkim brakiem środków budżetu na spłatę kredytu w rachunku bieżącym i pożyczki w 2017 r., co skutkuje przekształceniem się tych zobowiązań na kwotę 5,0 mln zł w kredyty długoterminowe z końcem roku. Ich spłata w 2018 r. spowoduje podniesienie wskaźnika planowanej spłaty zobowiązań z art. 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych w stopniu, który przekroczy dopuszczalny limit spłaty z ww. artykułu.

Co więcej ww. uchwała Kolegium RIO wskazuje na zobowiązania wymagalne, które po pierwszym półroczu 2017 r. wynosiły na ok. 650 tys. zł, obecnie jest to ok. 500 tys. zł. Dodatkowo Kolegium wskazało na przeszacowany plan dochodów ze sprzedaży majątku o ok. 5 mln zł, przy wykonaniu planu na poziomie kilku tysięcy złotych w pierwszym półroczu 2017 r.

---

⁴ art. 240a ust. 5 i 6 UFP.

Zgodnie z art. 240a ust. 1 UFP, program postępowania naprawczego Gminy Poraj zawiera analizę finansów JST, plan przedsięwzięć naprawczych oraz przewidywane efekty działań. Analiza finansów dotknęła części historycznej, dotyczącej wykonań budżetu latach 2014-2016, planu budżetu na 2017 r. (aktualnego na koniec III kwartału, dla którego znany jest stopień realnego wykonania, i na chwilę opracowania dokumentu) oraz analizę projektu budżetu na 2018 r. aktualnego na moment sporządzenia dokumentu, tj. zgodnego z dokumentem przekazanym do Regionalnej Izby Obrachunkowej na dzień 15 listopada 2017 r.

Analiza finansów Gminy w latach 2014-2017 i projektu budżetu na 2018 r.

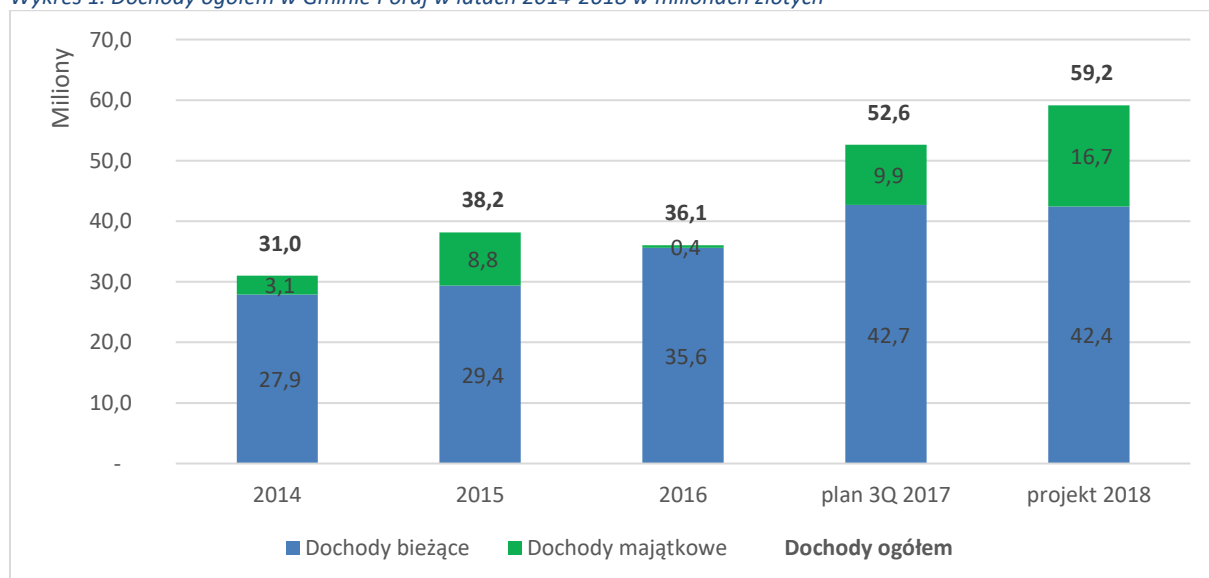
Pogłębiona analiza została przeprowadzona w perspektywie lat 2014-2017. Przyjęto założenie, że okres czteroletni będzie wystarczający dla potrzeb oceny finansów jednostki samorządu terytorialnego, w tym określenia przyczyn zagrożenia realizacji zadań publicznych. Dodatkowo przedstawione zostały wartości zawarte w projekcie budżetu przygotowanym na 2018 r. (w miarę dostępności).

Przedstawione dane dot. lat 2014-2016 pochodzą z odpowiednich sprawozdań Rb. Dane dotyczące roku 2017 stanowią plan budżetu na koniec III kwartału, chyba że wskazano inaczej.

a. Dochody

Poniższy wykres przedstawia dochody ogółem Gminy w badanym okresie w podziale na dochody bieżące i majątkowe.

Wykres 1. Dochody ogółem w Gminie Poraj w latach 2014-2018 w milionach złotych

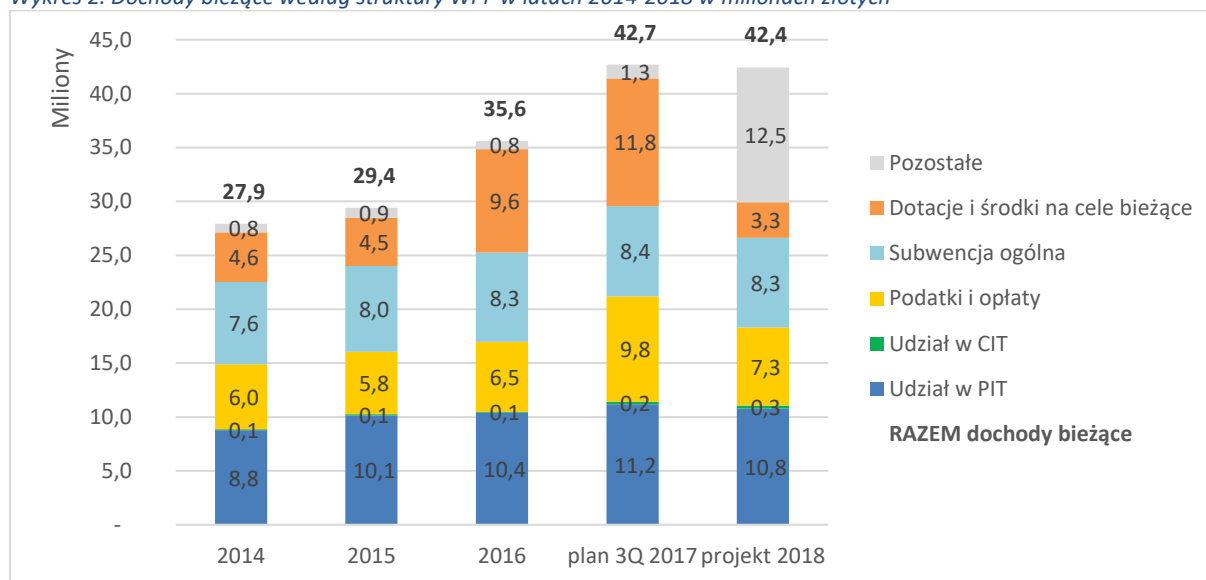
źródło: opracowanie własne

Dochody ogółem w latach 2014-2016 Gmina wykonywała na poziomie 31-38 mln zł, przy czym za 28-36 mln zł z tej kwoty odpowiadały dochody bieżące, które z reguły cechuje większa powtarzalność niż dochody majątkowe, które mają charakter incydentalny. Plany na lata 2017-2018 wskazują na dochody ogółem na poziomie 52-59 mln zł, co stanowi wzrost o połowę i więcej względem średniej z lat poprzednich. Należy zatem przeanalizować, czy realizacja takich dochodów jest prawdopodobna i dokonać ewentualnych korekt przed wprowadzeniem działań naprawczych.

Dochody bieżące

Następny wykres przedstawia dochody bieżące Gminy podzielone na źródła według struktury dla wieloletniej prognozy finansowej. Dane dla lat 2014-2017 zostały przyporządkowane do konkretnych kategorii w oparciu o informacje ze sprawozdań finansowych Rb-27s, a dla 2018 pochodzą z projektu WPF na ten rok. Gmina w swoich dotychczasowych tabelach WPF w poszczególnych kategoriach dochodów w podpunktach punktu 1 nie ujmowała środków innych niż krajowe. Tutaj zostały ujęte dochody niezależnie od źródła pochodzenia (poza 2018 r. dla którego brakuje szczegółowych danych).

Wykres 2. Dochody bieżące według struktury WPF w latach 2014-2018 w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

Największym składnikiem dochodów bieżących Gminy są dochody z udziału w PIT, które kształtują się na poziomie 10-11 mln zł (jedynie w 2014 8,8 mln zł), co stanowi udział ok. 30 procentowy. Pomijalną wartością z punktu widzenia budżetu są natomiast dochody z udziału w CIT (mniej niż 1%), przy czym jest to wartość rosnąca: 0,1 mln zł w latach 2014-2016 i 0,2-0,3 mln zł w latach 2017-2018. Należy zwrócić uwagę, że prognozy wartości udziału w CIT i PIT do planu budżetu Gmina otrzymuje odgórnie z Ministerstwa Finansów, zatem ich realizacja jest względnie prawdopodobna.

Wpływy z podatków i opłat lokalnych w latach historycznych kształtowały się na poziomie 6 mln zł. W planie budżetu na 2017 r. wartość ta sięga 9,8 mln zł. W naszej ocenie kwota ta jest przeszacowana –

w budżecie na 2016 r. Gmina również planowała dochody z tej kategorii na poziomie 9,8 mln zł, a wykonanie ustaliło się na 6,5 mln zł. Na koniec 3 kwartału 2016 r. wykonanie wpływów omawianej kategorii wynosiło w 78% wykonania w całym roku. Przyjmując, że w 2017 r. proporcje będą podobne, wykonanie tego roku powinno wynieść ok. 7,2-7,3 mln zł (wobec wykonania na koniec III kwartału na poziomie 6,1 mln zł i pomniejszenia go na potrzeby obliczeń o 0,5 mln zł incydentalnego wpływu z podatku od czynności cywilnoprawnych uzyskanego przez Gminę na początku br.).

Wśród istotnych dochodów, poza wymienionymi wyżej, Gmina otrzymuje subwencję ogólną i dotacje celowe. Subwencja ogólna Poraja w analizowanych latach składa się wyłącznie z części oświatowej, która oscylowała wokół 8 mln zł. Gmina nie otrzymywała części wyrównawczej i równoważącej, co oznacza m.in. że w Poraju wskaźnik dochodów podatkowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca był większy niż 92% wskaźnika dochodu podatkowego dla wszystkich gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca oraz że suma dochodów Gminy z PIT, podatku leśnego, rolnego w przeliczeniu na 1 mieszkańca jest wyższa niż 80% średnich dochodów z tych samych tytułów we wszystkich gminach miejskich i miejsko-wiejskich. Wskazuje to na względnie dobrą sytuację dochodową Gminy na tle całego kraju.

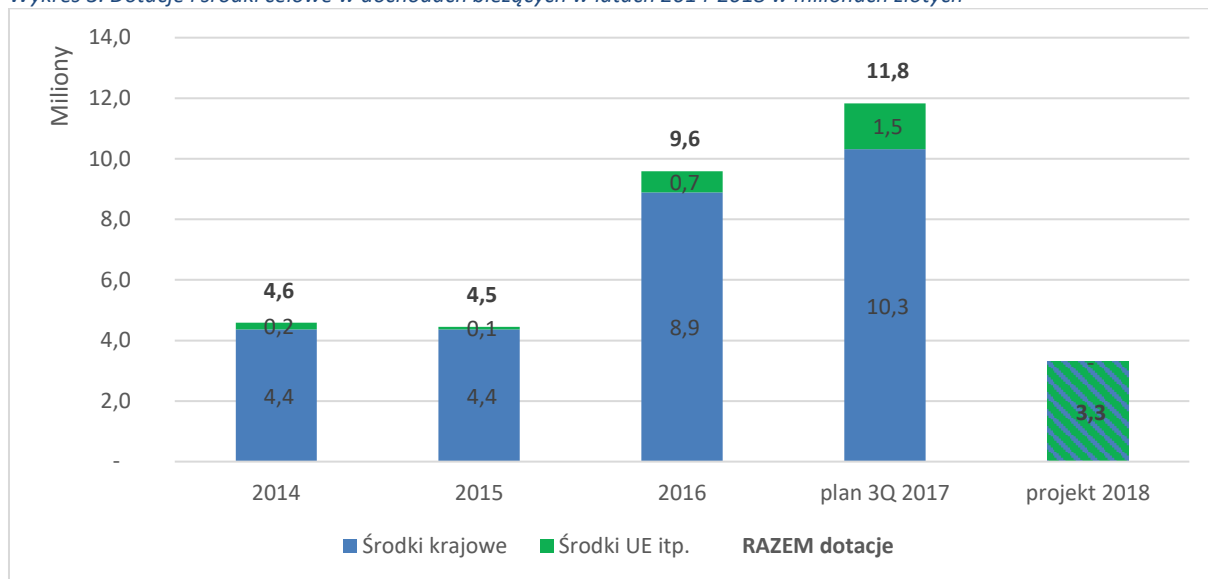
Poziom dotacji i środków na cele bieżące w latach 2014-2015 kształtował się na poziomie 4,5 mln zł, a od 2016 roku wzrósł do poziomu 10-12 mln zł, na co istotny wpływ ma wdrożenie programu rządowego świadczeń wychowawczych „500+” (w samym 2017 r. dotacje na ten cel wynoszą ponad 5,2 mln zł). W aktualnym na czas przygotowania analizy projekcie budżetu na 2018 r. dotacje bieżące zostały zaplanowane na poziomie 3,5 mln zł, co jest zwykłą sytuacją (na początku roku w budżecie ujęte są tylko już potwierdzone dotacje), a w celu utrzymania poziomu dochodów tymczasowo zawyżone są pozostałe dochody bieżące (ta zbiorcza kategoria zdaje się również kompensować obniżone dochody z podatków i opłat lokalnych).

Poniższy rysunek prezentuje pochodzenie dotacji w dochodach bieżących w latach 2014-2018.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Poraj

Wykres 3. Dotacje i środki celowe w dochodach bieżących w latach 2014-2018 w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

Dotacje i środki celowe stanowiące dochody bieżące w analizowanych latach pochodzą głównie ze źródeł krajowych. Środki z programów unijnych w latach 2014-2015 to 0,1-0,2 mln zł rocznie (do 5% całości), w 2016 r. 0,7 mln zł (7%). W planie budżetu na 2017 zaplanowane środki celowe z programów UE wynoszą 1,8 mln zł, tj. ok. 13% całości. Z tej kwoty w pierwszych trzech kwartałach 2017 roku wykonano niecałe 0,5 mln zł, czyli mniej niż 30%. Dotacje ze środków krajowych w pierwszych trzech kwartałach 2017 roku Gmina wykonała w wysokości 8,3 mln zł, tj. na poziomie 80%. Ewentualne wykonanie dochodów z dotacji i środków celowych poniżej planu nie powinno stanowić zagrożenia dla wyników Gminy, ponieważ równoważne kwoty znajdują się po stronie wydatkowej i nie ma to bezpośredniego wpływu na wynik budżetu.

Wartą omówienia pozycją z pierwszego wykresu z tego punktu są „Pozostałe”. Ta pozycja to dochody bieżące niewyszczególnione w żadnej z podkategorii we wzorze WPF, w Gminie Poraj składają się na nią głównie wpływy z par. 075 „Dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego lub innych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych oraz innych umów o podobnym charakterze” oraz par. 097 „Wpływy z różnych dochodów”. Łączne wykonania „pozostałych” dochodów w latach 2014-2016 kształtowały się na poziomie 0,8-0,9 mln zł, podczas gdy plan na 2017 r. to już 1,3 mln zł. Analizy wykazały, że dochody „pozostałe” w pierwszych trzech kwartałach zostały wykonane w 33% względem planu budżetu 2017 oraz w 54% względem wykonania w 2016 r. Uznaliśmy, że realną do osiągnięcia wartością w 2017 roku będzie utrzymanie poziomu z roku poprzedniego, tj. ok. 0,8 mln zł.

Przy planowaniu dochodów bieżących na kolejny rok (tutaj widoczne w postaci projektu budżetu na 2018 r.) najczęściej samorządowcy wzorują się na budżecie z roku poprzedniego (tutaj 2017). Taka sytuacja wystąpiła w Poraju – poziom dochodów bieżących w 2018 r. ma odpowiadać w przybliżeniu

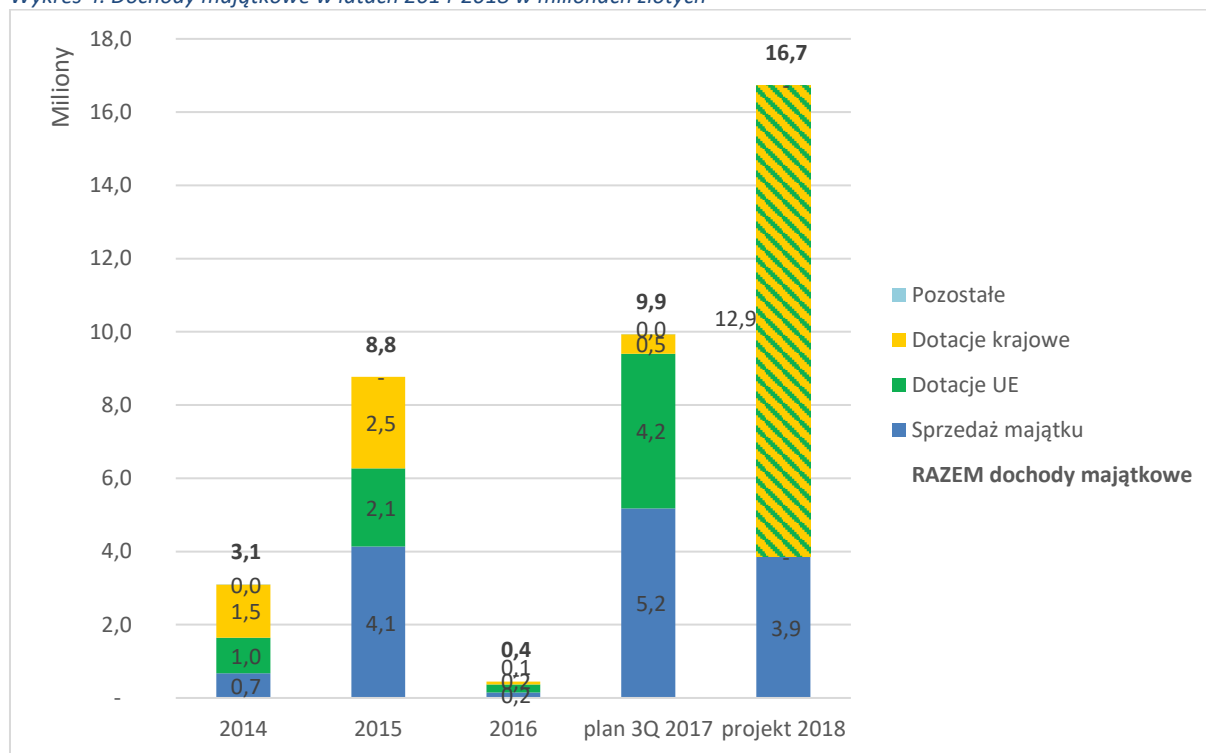
dochodom zaplanowanym na rok 2017. W związku z tym, że zaplanowane w 2017 r. dochody bieżące oceniliśmy jako nadmiernie optymistyczne (głównie z uwagi na przeszacowanie możliwych do realizacji wpływów z podatków i opłat lokalnych określone na 1,3 mln zł), również projekt budżetu na 2018 r. należy odpowiednio skorygować.

Dochody majątkowe

W badanym okresie dochody majątkowe Gminy charakteryzują się istotną zmiennością (0,4-16,7 mln zł rocznie), co potwierdza ich incydentalny charakter.

Poniższy wykres prezentuje dochody majątkowe Gminy Poraj w latach 2014-2018. Zastosowano podział taki jak w wieloletniej prognozie finansowej, przy czym w dotacjach i środkach przeznaczonych na inwestycje wyszczególniono te z budżetu państwa i Unii Europejskiej.

Wykres 4. Dochody majątkowe w latach 2014-2018 w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

Sprzedaż majątku w Gminie Poraj w wykonanych w 2014 i 2016 r. budżetach była względnie niewielka i wynosiła do 0,7 mln zł. Na tym tle wyróżnia się rok 2015, kiedy dochód ze sprzedaży majątku wyniósł ponad 4 miliony złotych, przy czym należy mieć na uwadze, że kwota ta pochodziła głównie ze sprzedaży gminnego mienia (oczyszczalni i budynku biurowego) spółce komunalnej PORECO należącej w 100% do Gminy, w ramach przeniesienia działalności wodno-kanalizacyjnej do ww. spółki, zatem nie była to zwykła transakcja rynkowa. W 2017 r. na koniec III kwartału plan dochodów ze sprzedaży majątku wynosi 5,2 mln zł, przy czym wykonanie planu wyniosło poniżej 0,5%. Sprzedaż majątku w takiej kwocie uznajemy zatem za niemożliwą do realizacji, na co również wskazało Kolegium RIO w

uchwale wzywającej do uchwalenia PPN. Na moment analizy plan ten obniżono do 2,1 mln zł, co wciąż jest wartością poza praktycznym zasięgiem Gminy. Kwota sprzedaży majątku zaplanowana na 2018 r. to 3,9 mln zł i jak wynika szacunków, jest to kwota realna do uzyskania – Gmina nabyła grunty, które po uzbrojeniu mają stać się atrakcyjnymi pod zabudowę mieszkaniową. Dla podniesienia bezpieczeństwa budżetu należałoby jednak przynajmniej częściowo pomniejszyć tę kwotę.

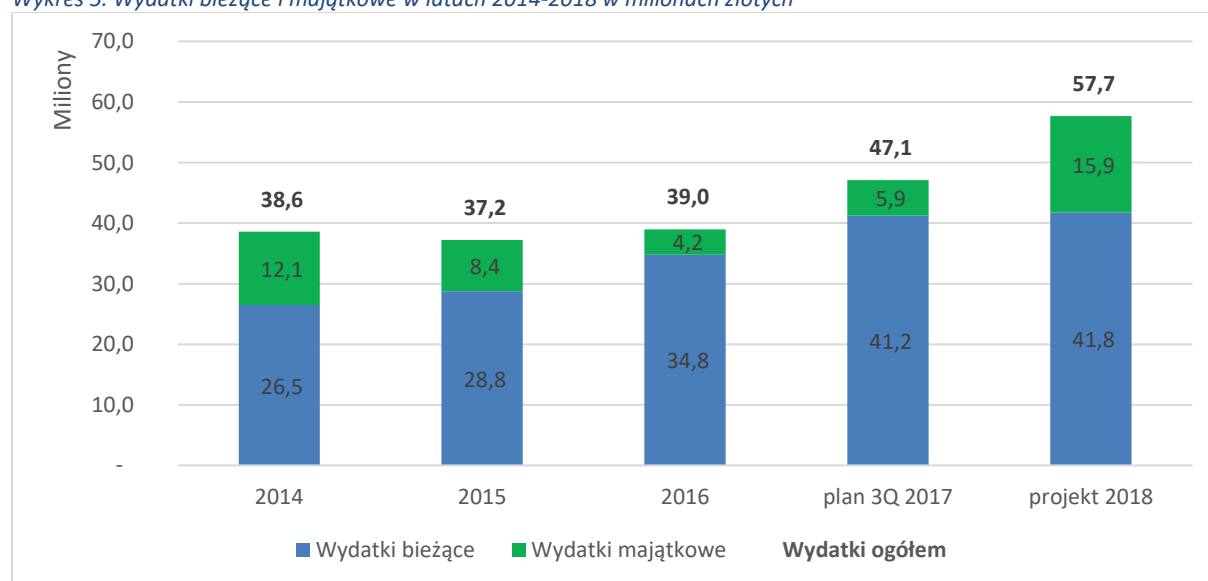
W latach 2014-2016 Gmina otrzymywała dotacje majątkowe w kwotach od 0,3 do 4,6 mln zł, łączny udział środków europejskich wyniósł 45%. Plan na 2017 r. to 4,7 mln zł dotacji majątkowych, w tym 0,5 mln zł z UE. Wykonanie dotacji majątkowych na koniec III kwartału 2017 wyniosło jedynie 36 tysięcy złotych, co wynikało m.in. z trudności w zaciągnięciu zobowiązań długoterminowych na wkłady własne. W 2017 r. Gmina ma jeszcze rozliczyć projekt „Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej OSP” w wyniku którego otrzyma dotację majątkową na dodatkowe 526 tys. zł.

W 2018 r. Gmina Poraj planuje otrzymanie dotacji majątkowych na inwestycje na łącznie 12,9 mln zł. Należy jednak wziąć pod uwagę, że realizacja części tych planów może nie być możliwa, m.in. z uwagi na konieczność zdobycia środków na wkład krajowy do inwestycji, co w kontekście realizacji programu naprawczego jest mocno ograniczone, ponieważ w praktyce wyklucza on zaciągnięcie zobowiązań długoterminowych na pokrycie deficytu budżetu. Kwestia ta została szerzej opisana w osobnym podrozdziale dot. analizy wyniku budżetu 2018 r.

b. Wydatki

Poniższy wykres przedstawia wydatki ogółem Gminy w latach 2014-2018 w podziale na wydatki bieżące i majątkowe.

Wykres 5. Wydatki bieżące i majątkowe w latach 2014-2018 w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

Wydatki Gminy Poraj w latach 2014-2016 utrzymywały się na poziomie 37-39 mln zł, przy czym ich część bieżąca nieustannie rosła, z 26,5 mln zł do 34,8 mln zł (przy czym za 4,1 mln zł wydatków w 2016 r. odpowiadały świadczenia wychowawcze 500+, co wciąż ustala pozostałe wydatki bieżące na poziomie powyżej lat ubiegłych). Plan na 2017 wg stanu na koniec III kwartału to wydatki na poziomie 47,1 mln zł, w tym 41,2 mln zł wydatków bieżących (wg projektu budżetu aktualnego na moment powstania opracowania jest to odpowiednio 50,2 i 41,6 mln zł, co wskazuje na podniesienie planu wydatków majątkowych). W projekcie budżetu na 2018 r. widoczne jest planowane realne utrzymanie poziomu wydatków bieżących w połączeniu z dużymi wydatkami majątkowymi (blisko 16 mln zł). Realizacja inwestycji w takiej wysokości może stać pod znakiem zapytania wobec wprowadzenia programu naprawczego, który ogranicza możliwość finansowania deficytu z produktów kredytowych.

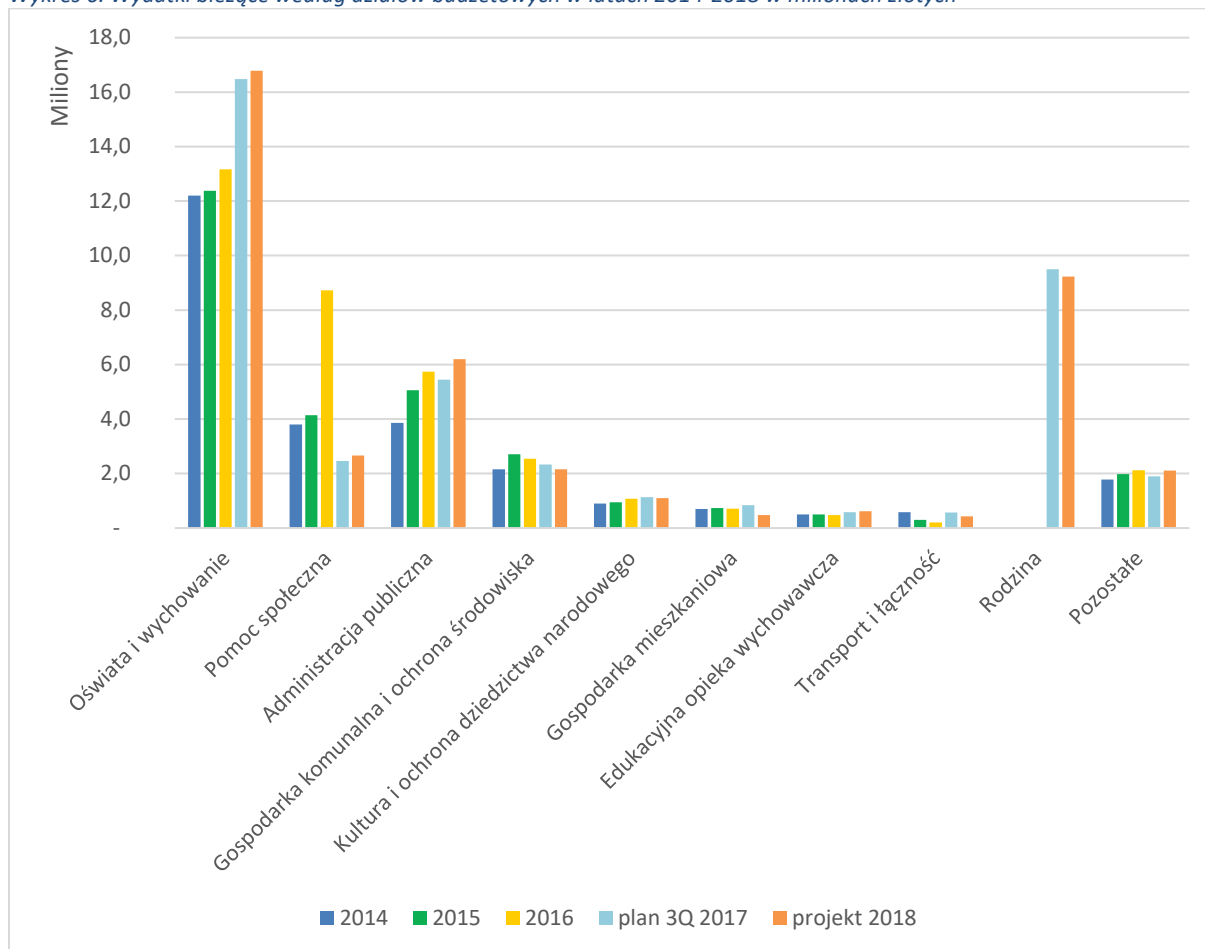
W kolejnych punktach wydatki bieżące i majątkowe zostały poddane poszerzonej analizie.

Wydatki bieżące

Poniższy wykres prezentuje wydatki bieżące Gminy Poraj według działów budżetu dla lat 2014-2018. Działy zostały uszeregowane wg kwoty łącznych wydatków, od największej. Działy, w których wydatki w ww. latach łącznie nie przekraczają 1,5 mln zł, połączone zostały w kategorię „Pozostałe”. Dane dotyczące 2017 r. pochodzą z planu budżetu na koniec 3 kwartału, a dla 2018 r. z projektu budżetu przekazanego do Regionalnej Izby Obrachunkowej w Katowicach.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Poraj

Wykres 6. Wydatki bieżące według działów budżetowych w latach 2014-2018 w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

We wszystkich badanych latach największą część środków Gminy przeznaczonych na wydatki bieżące pochłaniała oświata i wychowanie. Ponad 40% wydatków bieżących przeznaczanych jest na oświatę. W latach 2014-2016 koszty oświaty utrzymywały się na poziomie 12,2-13,2 mln zł. W 2017 r. jest to 16,5 mln zł, a w 2018 r. ma być 16,8 mln zł. Jest to istotny wzrost planowanych kosztów, jednak jak wynika z analiz, koszty te są przeszacowane w szczególności w części dotyczącej wynagrodzeń (planowane były m.in. odprawy emerytalne, które nie dojdą do skutku) i składek od nich oraz zakupu energii (w poprzednich latach przeprowadzono termomodernizację, które powinny umożliwić oszczędności na wydatkach na energię). Na koniec III kwartału 2017 r. wykonane wydatki tego działu wyniosły 9,5 mln zł, zatem przyjmując zasadę proporcjonalności wydatków w czasie, wydatki w całym roku powinny zmieścić się w 13 milionach złotych.

Drugą pod względem wartości pozycją wydatkową jest pomoc społeczna. Wydatki na ten cel charakteryzowała w latach ubiegłych duża zmienność z uwagi na wprowadzenie w 2016 r. programu 500+, który istotnie podniósł wydatki na pomoc społeczną z poziomu 4 mln zł do blisko 9 mln zł (z 14 do 25% dochodów bieżących). W kolejnym, 2017 roku Minister Finansów zmienił rozporządzenie dotyczące klasyfikacji budżetowej wprowadzając nowy dział budżetu „855 Rodzina”, do którego

przeniesione zostały wydatki na programy 500+, Karta Dużej Rodziny itp. W planach na 2017 i 2018 r. wydatki w dziale Pomoc społeczna obniżyły się do ok. 2,5-2,7 mln zł (6% dochodów bieżących), a wydatki z działu Rodzina stanowią blisko ¼ wydatków bieżących Gminy, a ich kwota przekracza 9 mln zł. Biorąc pod uwagę, że ww. programy są finansowane z dotacji rządowych i wydatki na nie zostaną wykonane w blisko 100%, a plan pozostałych wydatków zaplanowanych na 2017 r. może być przeszacowany, widoczny jest istotny wpływ wprowadzenia tych programów na wielkość budżetu Gminy Poraj. W związku z tym, że zgodnie z art. 243 ufp ustawowa zdolność kredytowa Gminy kształtowana jest przez udział nadwyżki dochodów bieżących nad wydatkami bieżącymi w relacji do dochodów ogółem, możemy w uproszczeniu uznać, że „500+” etc. obniżyło zdolność kredytową Gminy aż o jedną czwartą, a władze Gminy nie mają na tę sytuację bezpośredniego wpływu. Wyżej wymieniony wskaźnik dopuszczalnej obsługi zadłużenia oraz sytuacja zadłużeniowa Gminy Poraj zostały omówione w osobnym rozdziale.

Trzecią pozycję wydatkową stanowią koszty utrzymania administracji publicznej. Są to wydatki rosnące z roku na rok. W 2014 r. administracja publiczna Gminy pochłaniała 3,9 mln zł, podczas gdy w projekcie budżetu na 2018 r. jest to już 6,2 mln zł, co oznacza planowany wzrost o ponad 60% w ciągu 4 lat. W przybliżeniu ¾ ww. kwot przeznaczano na wynagrodzenia i pochodne. W 2014 r. utrzymanie Urzędu Gminy (po wyłączeniu remontów i środków UE) kosztowało 3,4 mln zł, podczas gdy w 2016 r. było to już 5,2 mln zł. Na koniec III kwartału 2017 r. Gmina planowała wydatki bieżące na swój Urząd na kwotę 4,5 mln zł (wykonano 4,0 mln zł, czyli 90% planu), w planie budżetu aktualnym na moment powstania programu jest to już ponad 4,8 mln zł. Ta ostatnia kwota stanowi realny wydatek do poniesienia w 2017 roku.

W 2017 r. w klasyfikacji budżetowej pojawił się nowy rozdział 75085 „Wspólna obsługa jednostek samorządu terytorialnego” dotyczący prowadzenia centrum usług wspólnych, które w zamierzeniu ma obniżyć koszty jednostek organizacyjnych (m.in. obsługi księgowej) w samorządach poprzez centralizację. W planie 2017 r. i 2018 r. zaplanowano w ww. rozdziale wydatki bieżące na kwotę 0,47 mln zł, co jednak nie spowodowało obniżenia planu pozostałych kosztów związanych z wynagrodzeniami w budżecie, lecz podniesienie tego planu.

Wobec powyższego uznaliśmy, że wśród działań ostrożnościowych należy rozpatrzyć redukcję zatrudnienia w administracji Gminy Poraj. Wśród działań naprawczych konieczne jest znaczące obniżenie kosztów wynagrodzeń w dziale Administracja publiczna.

Wydatki bieżące w wyżej omówionych działach stanowią przeszło 75%-80% budżetu Poraja. W pozostałych działach budżetu zmienność poziomu wydatków budżetu nie ma aż tak dużego wpływu na ogólną kondycję finansową Jednostki, jednak za warte uwagi uznaliśmy wydatki w dziale Kultura i

ochrona dziedzictwa narodowego na poziomie 1 mln zł rocznie, które stanowią 3% kolejnych budżetów. Ok. 800 tys. zł z ww. kwoty stanowią wydatki na Gminny Ośrodek Kultury, w tym na plenerowe wydarzenia kulturalne przezeń organizowane. W kontekście programu naprawczego zalecamy ograniczenie finansowania wydarzeń kulturalnych przez Gminę do czasu uzyskania odpowiedniego poziomu płynności finansowej.

Podsumowując, głównym obciążeniem budżetu jest oświata i wychowanie, przy czym w podobnej sytuacji znajduje się większość polskich gmin. Po analizie wykonania za III kwartały 2017 r. oraz aktualnego wykonania budżetu, istotny wzrost wydatku tego działu w latach 2017-2018 względem lat ubiegłych został uznany za przeszacowany. Jednocześnie za istotne źródło niedoborów budżetu Gminy uznany został przerost wynagrodzeń w Urzędzie Gminy możliwych do poniesienia przez budżet Jednostki.

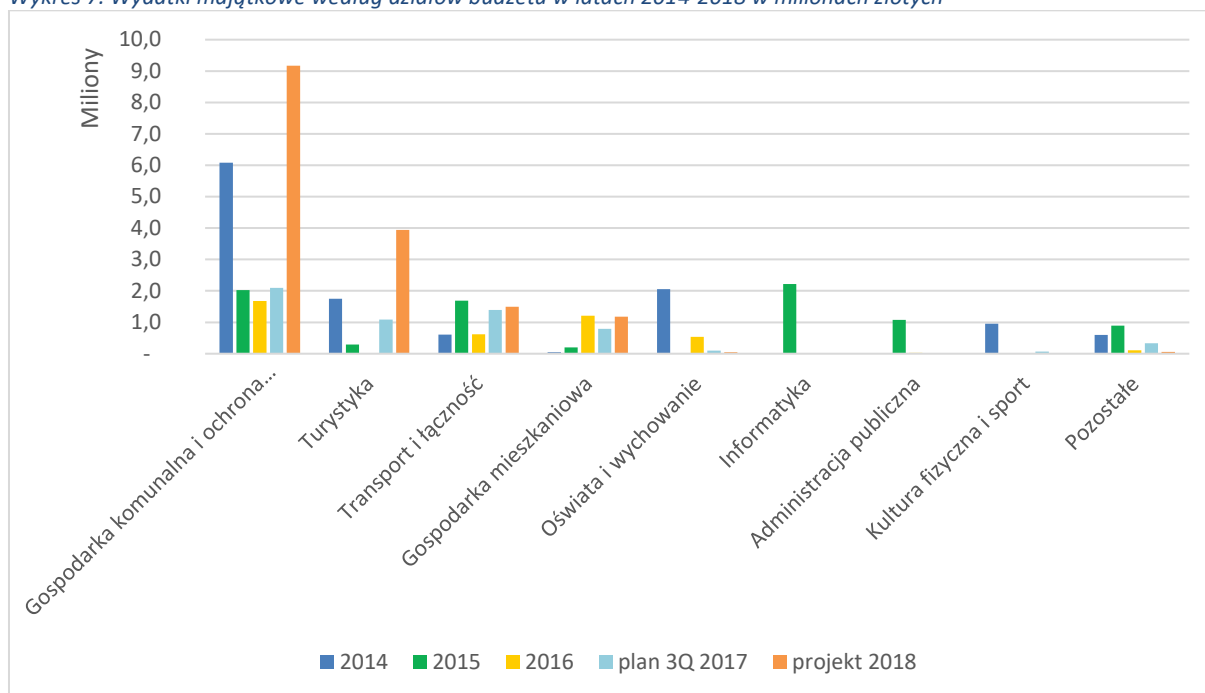
Dodatkowo konieczna jest rewizja planu wydatków na energię we wszystkich jednostkach organizacyjnych Gminy. Planowane wydatki na energię w 2017 i 2018 r. są istotnie wyższe niż wykonania w latach poprzednich, mimo przeprowadzonych inwestycji termomodernizacyjnych. Wśród pozostałych wydatków zaleca się obniżenie kosztów wydarzeń kulturalnych organizowanych przez Gminę.

Wydatki majątkowe

Gmina w latach 2014-2016 przeznaczyła blisko 25 mln zł na wydatki majątkowe, z czego prawie połowę w 2014 r. Na rok 2017 i 2018 łącznie zaplanowano inwestycje na kwotę prawie 22 mln zł. Poniższy wykres prezentuje wykonane i planowane wydatki inwestycyjne Poraja według działów budżetu.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Poraj

Wykres 7. Wydatki majątkowe według działów budżetu w latach 2014-2018 w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

Największe kwoty w badanym okresie historycznym zostały zainwestowane w gospodarkę komunalną i ochronę środowiska (9,8 mln zł), transport i łączność (2,9 mln zł) oraz oświatę i wychowanie (2,6 mln zł).

Zgodnie z planem budżetu na koniec III kwartału 2017 r. Gmina zamierzała zrealizować następujące wydatki majątkowe o łącznej wartości 6,8 mln zł (z czego 4,8 mln zł miało zostać sfinansowanych z dotacji zewnętrznych), zgodnie z planem aktualnym jest to już 9,6 mln zł (6,9 mln zł z dotacji). W pierwszych 3 kwartałach zrealizowano inwestycje o wartość wykonanych wydatków majątkowych wyniosła 2,0 mln zł (w tym 37 tys. zł dotacji). Realizacja kolejnych inwestycji w 2017 r. została wstrzymana, a łączne koszty wykonane do tej pory to 1,8 mln zł (1 407 494,75 zł na koniec III kwartału + 360 938 24 zł faktury inwestycyjne dot. projektu „Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej OSP”, zapłata faktur na ww. kwotę nastąpi po wpływie środków finansowych z rozliczenia ww. projektu).

Gmina na 2018 r. zaplanowała względnie duże inwestycje: prawie 16 mln zł, w tym 13 mln zł finansowane z dotacji. Są to w całości inwestycje wieloletnie, kontynuowane z wyjątkiem jednej. Należy wziąć pod uwagę, że planowane dofinansowanie może nie zostać faktycznie Gminie przekazane, a realizacja ww. wydatków majątkowych w 2018 r. stoi pod znakiem zapytania zważywszy na trudności płynnościowe Poraja. Konieczność znalezienia środków na wkłady własne może stanowić blokadę dla skorzystania ze środków z programów europejskich.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Poraj

Poniższa tabela przedstawia plany inwestycyjne Gminy na 2018 r., tj. 17 przedsięwzięć, wraz z udziałem finansowania zewnętrznego bezzwrotnego. Projekty mające w nazwie dopisek „U” to projekty współfinansowane ze środków europejskich.

Tabela 1. Wydatki majątkowe zaplanowane w projekcie budżetu na 2018 r. [w złotych]

L.p.	Nazwa	Koszt	w tym		udział dotacji
			dotacja	wkład własny	
1	Udrożnienie rowów	60 000,00	-	60 000,00	0%
2	Przebudowa dróg i chodników	1 500 000,00	-	1 500 000,00	0%
3	Rewitalizacja ośrodka żeglarskiego "U"	500 472,86	500 472,86	-	100%
4	Budowa centrum przesiadkowego" U"	1 628 556,84	1 439 266,61	189 290,23	88%
5	Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej SP Kuźnica Stara "U"	500 000,00	500 000,00	-	100%
6	Modernizacja Amfiteatru w Żarkach Letnisko "U"	20 000,00	-	20 000,00	0%
7	Strefa ekonomiczna	60 000,00	-	60 000,00	0%
8	Budowa sal gimnastycznych w SP Choroń i SP Jastrząb	50 000,00	-	50 000,00	0%
9	Gospodarka wodno-ściekowa w Gminie Poraj "U"	4 016 146,96	4 016 146,96	-	100%
10	Likwidacja niskiej emisji "U"	588 235,29	500 000,00	88 235,29	85%
11	Zakup i montaż kolektorów słonecznych "U"	1 202 666,40	1 202 666,40	-	100%
12	Uzupełnienie oświetlenia na terenie gminy	60 000,00	-	60 000,00	0%
13	Instalacja efektywnego oświetlenia "U"	1 000 000,00	1 000 000,00	-	100%
14	Rewitalizacja obszarów przy Zalewie Porajskim na rzecz wsparcia programu aktywizacji społecznej	1 811 737,75	1 721 150,86	90 586,89	95%
15	Budowa kanalizacji sanitarnej w Jastrzębiu w ulicach Nadrzecznej, Zielonej, Polnej	1 999 297,00	1 999 297,00	-	100%
16	Dokapitalizowanie Spółki PORECO	300 000,00	-	300 000,00	0%
17	Zakup terenów nad zalewem	600 000,00	-	600 000,00	0%
	SUMA	15 897 113,10	12 879 000,69	3 018 112,41	81%

źródło: opracowanie własne

Łączny udział dotacji w finansowaniu projektów inwestycyjnych Gminy to 81%. 6 z 17 projektów o łącznej wartości 9,2 mln zł ma zostać sfinansowanych z dotacji w 100%, zatem ich realizacja w kontekście Programu może być łatwiejsza niż pozostałych. W przypadku dotacji unijnych Gmina z reguły otrzymuje dotację po realizacji projektu, a zatem na czas jego realizacji potrzebuje płynności ze środków własnych lub bankowego finansowania pomostowego, co może być utrudnieniem dla Poraja.

Wartą uwagi pozycją jest zaplanowany wydatek majątkowy pt. „Dokapitalizowanie Spółki PORECO” na 300 tys. zł. Jest to dokapitalizowanie spółki komunalnej zajmującej się wodociągami i kanalizacją dla zapewnienia jej odpowiedniej płynności finansowej. Wynika ono z zawartej ze spółką PORECO umowy wsparcia W kolejnych latach aż do 2025 r. zaplanowane zostało wsparcie dla ww. spółki na poziomie 600-650 tys. zł rocznie. Są to kwoty szacowane jako niezbędne dla funkcjonowania PORECO.

W drugim półroczu 2017 r. Gmina nabyła grunty od Regionalnego Funduszu Gospodarczego S.A. w Częstochowie. Są to grunty na terenie Gminy Poraj, które po uzbrojeniu, Gmina zamierza odsprzedać z zyskiem. Zapłata za opisywane grunty została rozłożona na raty. W 2018 r. należna zapłata na kwotę 600 tys. zł została wpisana do wykazu przedsięwzięć pod nazwą „Zakup terenów nad zalewem”. Kolejne raty należne będą w latach 2019-2021 i wyniosą po 400-450 tys. zł rocznie.

Łącznie w wykazie przedsięwzięć wieloletnich do projektu WPF na 2018 r. Gmina ma zaplanowane inwestycje o wartości 38,4 mln zł, z czego ponad 18 mln zł po 2018 r.

c. Wynik budżetu

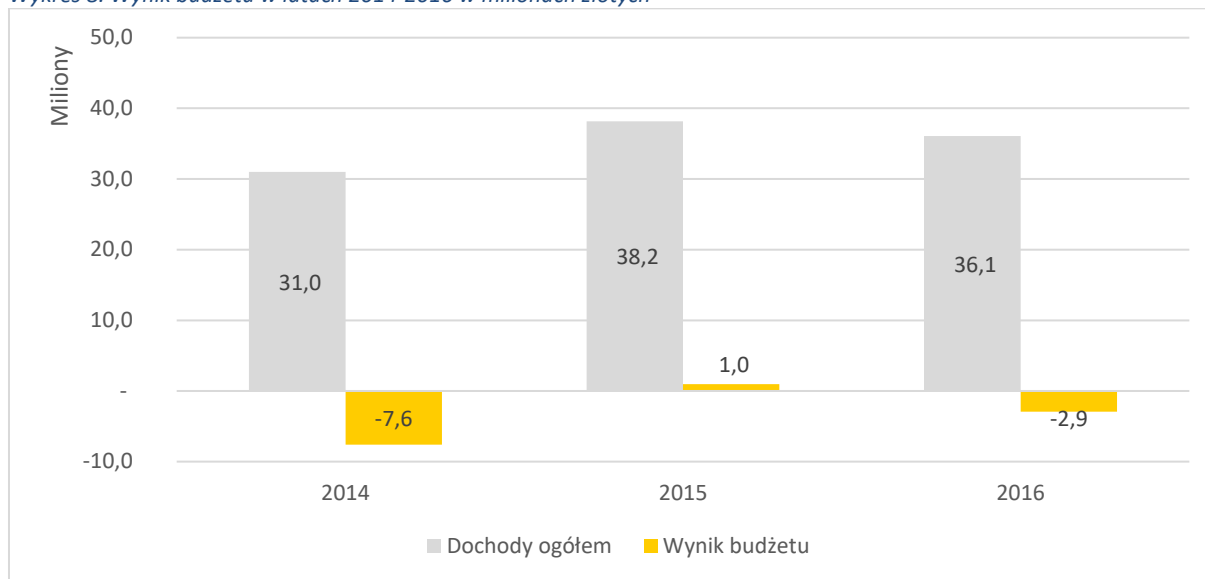
Analiza wyników budżetu została podzielona na analizę budżetów wykonanych (2014-2016) oraz budżetów w trakcie realizacji lub projektowanych (2017-2018) z uwagi na konieczność wprowadzenia korekt do tych ostatnich.

Wyniki budżetu w latach 2014-2016

Poniższy rysunek prezentuje opisywaną sytuację budżetu z punktu widzenia wyniku ogółem w latach 2014-2016, tj. na podstawie wykonań.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Poraj

Wykres 8. Wynik budżetu w latach 2014-2016 w milionach złotych

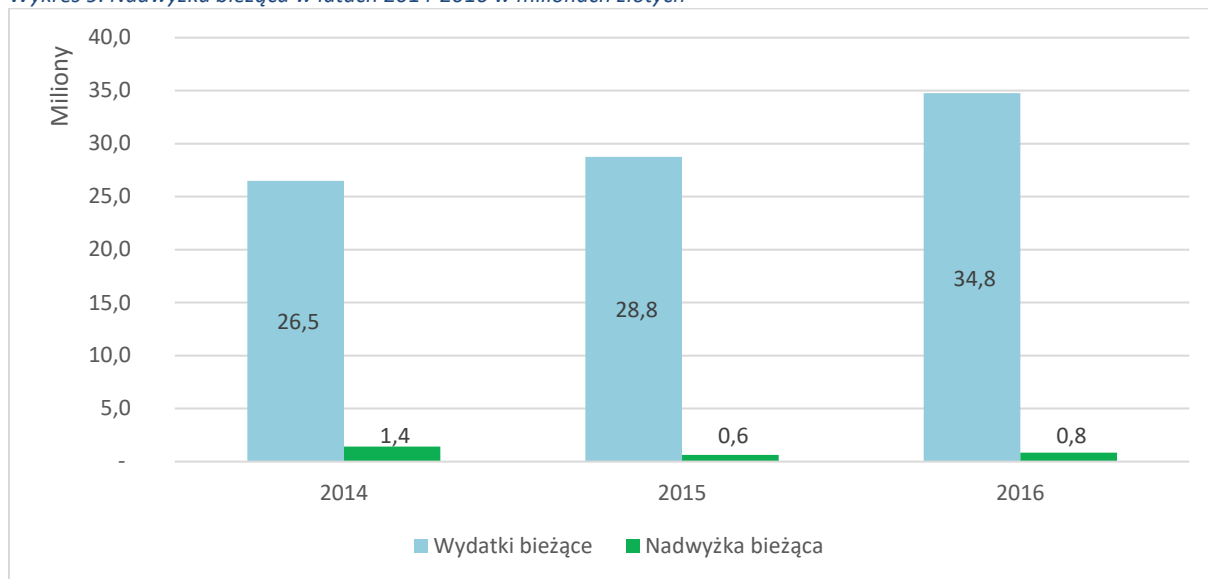
źródło: opracowanie własne

W analizowanych latach tylko w 2015 r. Gmina wykonała budżet roczny bez deficytu (dochody przewyższały wydatki) – wówczas wygenerowano nadwyżkę środków w wysokości 1 mln zł, z której 0,4 mln zł przeznaczono na spłatę zapadających rat kredytowych, a pozostała część została do dyspozycji Gminy w kolejnych latach. W latach 2014 i 2016 Gmina zakończyła rok budżetowy deficytem wynikającym ze zrealizowanych inwestycji. (odpowiednio 7,6 i 2,9 mln zł). W 2014 r. Gmina uzupełniła braki (powiększone dodatkowo o zapadające raty kredytowe) zaciągając długoterminowe zobowiązania kredytowe na łącznie 8,4 mln zł. W 2016 r. łączny niedobór środków, razem ze spłatami kredytów, wyniósł 3,8 mln zł. Braki te w ciągu roku budżetowego zostały sfinansowane kredytem w rachunku bieżącym na 4,0 mln zł, który nie został spłacony do końca 2016 r., przez co przekształcił się w zobowiązanie długoterminowe z początkiem 2017 r. Kredyt ten został wówczas zrefinansowany kolejnym kredytem i pożyczką w rachunku bieżącym. Opisywana sytuacja należy do kluczowych powodów wezwania Gminy do wdrożenia Programu Postępowania Naprawczego, a spłata ww. zobowiązań jest jednym z zadań Programu.

Poza wynikiem budżetu dla finansów JST istotna jest nadwyżka bieżąca (bądź deficyt bieżący), która stanowi różnicę pomiędzy dochodami bieżącymi i wydatkami bieżącymi. Następny wykres pokazuje zestawienie stan nadwyżki bieżącej w Gminie w latach 2014-2016. Gmina wówczas nie zanotowała deficytu bieżącego.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Poraj

Wykres 9. Nadwyżka bieżąca w latach 2014-2016 w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

Gmina Poraj w analizowanych latach Gmina generowała nadwyżki dochodów bieżących nad wydatkami bieżącymi, jednak były to kwoty bardzo niskie – 1,4 mln zł w 2014 r. i poniżej 1 mln zł w latach następnym (5,4-2,2% dochodów bieżących). Oznacza to, że mimo względnie dobrej sytuacji dochodowej wydatki bieżące Gminy są nadmiernie rozbudowane i konieczne jest ich ograniczenie.

Nadwyżka bieżąca może być przeznaczona na wydatki majątkowe bądź spłatę długu. Dodatkowo od 2014 r., zgodnie z art. 243 ustawy, nadwyżki bieżące wypracowane w trzech poprzednich latach mają istotny wpływ na dopuszczalny poziom obsługi długu w danym roku. Brak nadwyżek lub ich niewielkie kwoty uniemożliwiają spłatę zadłużenia zgodnie z ustawą o finansach publicznych, co uniemożliwia działalność Gminy poza realiami programu postępowania naprawczego.

Relacja sumy nadwyżki bieżącej i sprzedaży majątku do dochodów ogółem danego roku zgodnie z art. 243 ufp buduje zdolność Gminy do obsługi zadłużenia (wskaźnik jednoroczny, pkt. 9.5 tabeli WPF). Biorąc pod uwagę, że dochody ze sprzedaży majątku stanowią rzecz incydentalną, a wynik bieżący jest kwestią stałą, to właśnie udział nadwyżek bieżących w dochodach ogółem przedstawia realny potencjał inwestycyjno-zadłużeniowy Gminy. W Gminie Poraj w latach 2014-2016 udział ten wynosił kolejno 4,6%, 1,7% i 2,3%, co w porównaniu do średniej polskich samorządów (10% w 2016 r.) wskazuje, że jest to wartość zbyt niska.

W celu podwyższenia ww. wskaźnika konieczne jest podniesienie dochodów bieżących lub obniżenie wydatków bieżących, przy czym to pierwsze rozwiązanie jest znacznie trudniejsze do realizacji w krótkim i średnim horyzoncie czasowym, jaki obejmuje Program Postępowania Naprawczego.

Wynik budżetu planowany na 2017 r.

W 2017 r. wśród dostępnych danych dot. dochodów i wydatków budżetu, których różnica składa się na wynik budżetu można wyróżnić kolejne wersje planu budżetu oraz jego wykonania na koniec kolejnych kwartałów. Mając na uwadze te dane zrewidowaliśmy plan budżetu na 2017, by ustalić faktyczny stan finansów Gminy w tym roku.

Analiza strony dochodowej budżetu ujawniła prawdopodobne przeszacowanie możliwej do realizacji kwoty wpływów z podatków i opłat lokalnych (dochód bieżący). Obecnie jest to ok. 9,8 mln zł, przy czym za możliwą do uzyskania kwotę uznano niecałe 7,3 mln zł. Dochody bieżące obniżono o kolejne blisko 0,5 mln zł z uwagi na przyjęcie przeszacowania części dochodów niewyszczególnionych w kategoriach WPF. **łącznie obniżenie dochodów bieżących wyniosło 3,0 mln zł.** Uznano również, że istotnie przeszacowany jest plan dochodów ze sprzedaży majątku, który obniżono do poziomu wykonania tej pozycji na koniec III kwartału, tj. do 23 tys. zł (z 5,2 mln zł planu na koniec III kwartału). W ten sam sposób obniżono szacowane wpływy z dotacji zewnętrznych, tj. do 0,6 mln zł (z 4,7 mln zł). **Oznacza to niższe dochody o blisko 12,4 mln zł względem planu budżetu na koniec III kwartału.**

Rewizja dotknęła także stronę wydatkową. W wyniku analizy planu wydatków bieżących i wykonań w latach poprzednich uznaliśmy, że plan wynagrodzeń może być przeszacowany, zwłaszcza w oświacie, podobnie koszty zakupu energii. W wyniku analiz ustalono zostały faktyczne spodziewane koszty w ww. paragrafach budżetu (we wszystkich rozdziałach), co przedstawia poniższa tabela. Dodatkowo przeliczone zostały na nowo spodziewane koszty odsetkowe, które w obecnym planie budżetu były zachowawczo zawyżone – z uwagi na zbliżający się koniec roku Gminie nie grozi wzrost oprocentowania długów z uwagi na zmiany stawek WIBOR. **Faktyczne wydatki bieżące powinny być o 2,8 mln zł niższe niż w dotychczasowym planie budżetu na 2017 r.**

Tabela 2. Rewizja planu wybranych pozycji wydatkowych na 2017 r. [w tysiącach złotych]

	Plan 2017 3Q/aktualny	Plan 2017 po rewizji	Oszczędność
Zakup energii	1 265,7	1 066,7	199,0
Wynagrodzenia osobowe pracowników	13 635,7	11 273,0	2 362,7
Dodatkowe wynagrodzenie roczne	1 054,6	902,0	152,6
Odsetki	922,0	839,9	82,1
RAZEM	16 877,9	14 081,6	2 796,3

źródło: opracowanie własne

Oszczędności wskazane w powyższej tabeli dotyczącej rewizji planu pozycji wydatkowych na 2017 rok dotyczą przede wszystkim planu wydatków oświatowych.

Mniejsze wydatki na zakup energii wynikają z zawarcia bardziej korzystnych umów na dostawę prądu przez jednostki oświatowe.

Zaoszczędzona kwota 2 362,7 mln jest następstwem reformy edukacji oraz zaplanowanymi odprawami emerytalnymi w oświacie, które nie zostały sfinalizowane. Różnica w kwocie wynagrodzeń rocznych wynika ze składowych, które wchodzi do obliczenia podstawy wynagrodzenia rocznego tj. zasiłków chorobowych i opiekuńczych. Duża liczba absencji nauczycieli w pracy wpływa na zmniejszenie kwoty wypłaty w/w wynagrodzenia.

Zawarcie umowy kredytu w rachunku bieżącym na sfinansowanie przejściowego deficytu o mniejszej niż zakładana w planie stopie procentowej pozwoliło na oszczędności w dziale 757 – Obsługa długu publicznego , rozdział 75702 – Obsługa papierów wartościowych, kredytów i pożyczek jednostek samorządu terytorialnego.

Analiza wydatków majątkowych wykazała, że Gmina nie będzie realizowała dodatkowych inwestycji w 2017 r. ponad już wykonane, tj. na kwotę 1,8 mln zł z planowanych 5,9 mln zł na koniec III kwartału/8,7 mln zł w planie aktualnym. **Oznacza to łączne „oszczędności” na wydatkach wynikające jedynie z rewizji planu budżetowego w wysokości 6,9 lub 9,7 mln zł w zależności od punktu odniesienia.**

Poniższy wykres przedstawia wpływ rewizji dochodów i wydatków budżetu na jego wynik ogółem.

Wykres 10. Wynik ogółem budżetu 2017 r. przed i po rewizji w milionach złotych

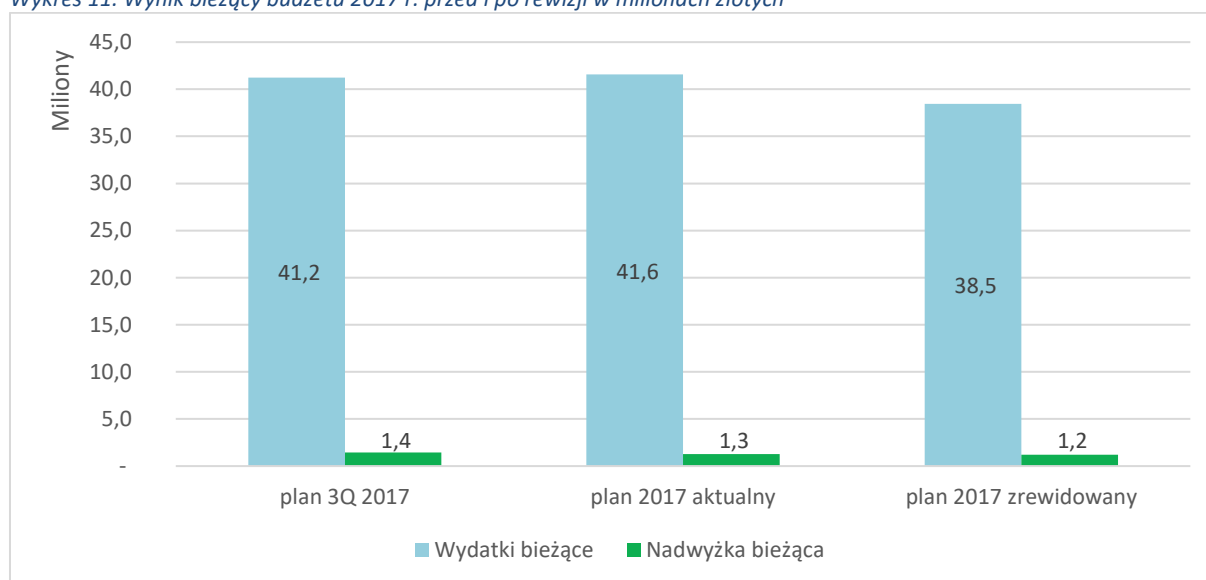

źródło: opracowanie własne

Patrząc od lewej strony, na pierwszych dwóch grupach słupków wykresu widoczne są dwie wersje budżetu na 2017 r., na koniec III kwartału i aktualna. Obie wskazują na wyższe o co najmniej 10 mln zł planowane dochody (kolor szary), niż wynika to z budżetu zrewidowanego, który widoczny jest jako grupa trzecia. Łącznie z obniżeniem planu dochodów, rewizja spowodowała obniżenie planu wydatków. Żółte słupki przedstawiają różnicę między planowanymi dochodami a wydatkami, tj. wynik budżetu, który pozostaje dodatni w każdym wariantcie (nadwyżka). Z uwagi na wprowadzone zachowawcze założenia planu budżetu wynik budżetu ogółem zmalał do kilkunastu tysięcy złotych, ale pozostał dodatni (nadwyżka). Oznacza to, że budżet na poziomie dochodów i wydatków jest zbilansowany (łącznie ze spłatą zobowiązań wymagalnych z tytułu niepokrytych wydatków bieżących na ok. 500 tys. zł naliczonych w ciągu roku budżetowego).

Rewizja budżetu wpłynęła również na planowaną nadwyżkę bieżącą (dochodów bieżących nad wydatkami). Sytuację przedstawia poniższy wykres.

Wykres 11. Wynik bieżący budżetu 2017 r. przed i po rewizji w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

Rewizja budżetu obniżyła planowaną w 2017 r. nadwyżkę bieżącą do 1,2 mln zł, tj. o 0,1 miliona złotych poniżej aktualnego planu. Relacja nadwyżki do dochodów ogółem wzrosła z 2,4-2,7% do 3,0%, na co wpływ ma także obniżenie kwoty planowanych dochodów ogółem w ramach rewizji. W kolejnych latach wskaźnika jednorocznego z art. 243 ufp (kształtującego zdolność do obsługi długu przez Gminę) konieczne będzie dalsze podnoszenie ww. wartości, co pozwoli Porajowi spełnić wymogi dot. limitu zadłużenia z ww. artykułu.

Wynik budżetu planowany na 2018 r.

Aktualny na moment opracowania projekt budżetu na 2018 r. zakładał zachowanie sytuacji z planu budżetu 2017 r. Jak wykazała analiza, plan ten był przeszacowany, zarówno po stronie dochodowej jak i wydatkowej. Budżet na 2018 r. jeszcze przed wprowadzeniem działań naprawczych należy zatem skorygować w sposób zbliżony do wniosków dla roku 2017.

Poniższy wykres przedstawia porównanie wyników budżetu z projektu budżetu na 2018 r. wzorowanego na uchwalonym planie budżetu na 2017 r. oraz planie zrewidowanym w poprzednim punkcie niniejszego rozdziału.

Wykres 12. Wynik ogółem budżetu 2018 r. przed i po rewizji w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

Do projektu budżetu na 2018 r. wprowadzono następujące zmiany: dochody bieżące zostały obniżone o 3,1 mln zł, przy czym obniżenie planu w kategoriach WPF dotyczy dochodów „pozostałych”, niewyszczególnionych w punktach tabeli prognozy. Przyjęta została wartość jak w zrewidowanym planie na 2017 r., nieznacznie powiększona o spodziewaną inflację, tj. 0,8 mln zł (realna wartość pozostała identyczna). Dodatkowo o 50% zredukowana została spodziewana sprzedaż majątku do 1,9 mln zł. **Łącznie daje to niższe dochody o ok. 5 mln zł.**

Po stronie wydatkowej obniżono wydatki bieżące niezwiązane z obsługą długu o 3,5 mln zł, tj. do poziomu z planu zrewidowanego na 2017 r. (obniżenie planu wynagrodzeń i kosztów energii) powiększonego o inflację, a wydatki na odsetki zostały obniżone o niecałe 0,2 mln zł po przeliczeniu na nowo przyjmując stawki WIBOR na poziomie 2,5%, tj. powyżej aktualnych wartości o 0,7-0,9 p.p., i

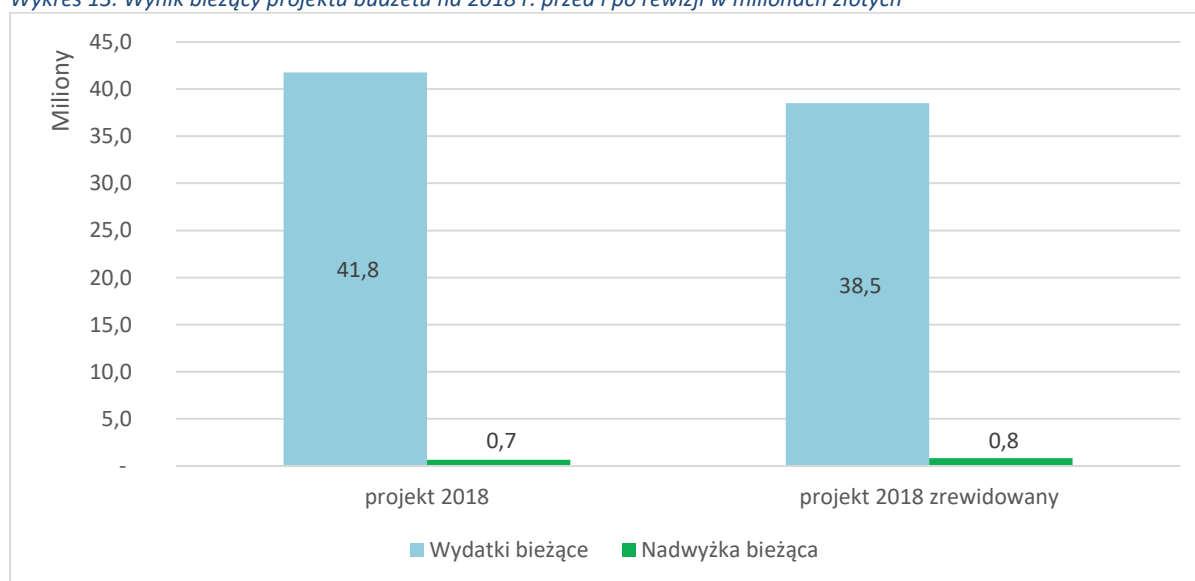
umowne marże. **Łącznie daje to niższe wydatki bieżące o 3,7 mln zł.** Na tym etapie nie poddano rewizji planów inwestycyjnych na 2018 r. – uczyniono to po wprowadzeniu do założeń budżetu działań naprawczych w dalszej części Programu.

Następnie **do wydatków bieżących na pokrycie potrzeb 2018 r. dodano 0,4 mln zł zobowiązań wymagalnych stanowiących niepokryte wydatki bieżące z 2017 r.**

W efekcie **wynik budżetu to deficyt w wysokości 0,2 mln zł, który należy pokryć. Do pokrycia w 2018 r. są również rozchody z tytułu kredytów i pożyczek na kwotę 6,5 mln zł, wynikające z umownych harmonogramów.** W związku z tym, że wkłady własne na inwestycje zaplanowane na 2018 r. (z wyłączeniem podniesień kapitału dla spółki PORECO oraz spłat za grunty nad zalewem zakupione od RFG w Częstochowie) wynoszą niewiele ponad 2,1 mln zł, nawet całkowita rezygnacja z inwestycji w tym roku nie pozwoli na pokrycie zobowiązań ze środków własnych, zatem **konieczna są nie tylko oszczędności na wydatkach bieżących, ale także zmiana struktury spłaty zadłużenia w ramach działań naprawczych Programu.**

Wyżej opisane zmiany wpłynęły też na wynik bieżący Gminy Poraj w 2018 r., co przedstawia poniższy rysunek.

Wykres 13. Wynik bieżący projektu budżetu na 2018 r. przed i po rewizji w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

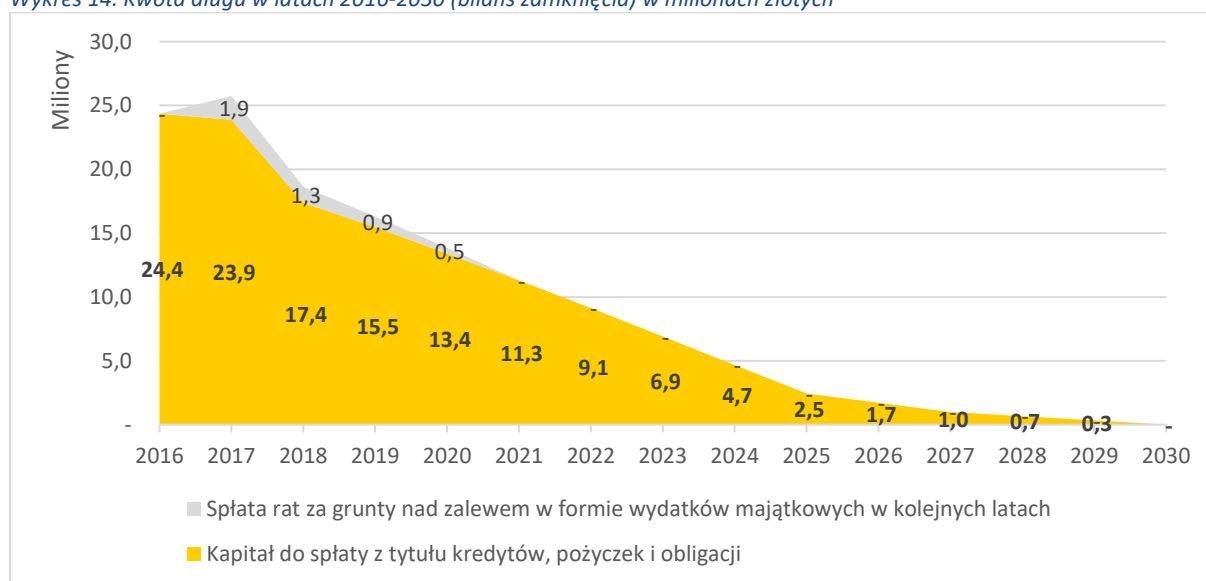
Wprowadzone zmiany podniosły nadwyżkę bieżącą Poraja w planie na 2018 r. z 0,7 do 0,8 mln zł. Poprawa byłaby bardziej widoczna, gdyby nie konieczność pokrycia zobowiązań wymagalnych z 2017 r. na ponad 0,4 mln zł.

c. Zobowiązania

Na dług Gminy Poraj w 2017 r. składają się zobowiązania z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek, w tym krótkoterminowych, wyemitowanych obligacji, a także wieloletni wydatek majątkowy stanowiący spłatę rat za zakup gruntów nad zalewem od RFG w Częstochowie. Dodatkowo Gmina posiada krótkoterminowe zobowiązania wymagalne na powyżej 0,4 mln zł z 2017 r.

Poniższy wykres prezentuje zadłużenie z tytułu zaciągniętych przez Gminę Poraj zobowiązań długoterminowych na koniec kolejnych lat, zakładając spłatę zgodnie z obowiązującymi harmonogramami oraz zmianę kredytów w rachunku bieżącym z 2017 r. w zobowiązania długoterminowe z końcem roku.

Wykres 14. Kwota długu w latach 2016-2030 (bilans zamknięcia) w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

Bez zmian w strukturze zadłużenia w nadchodzących 3 latach, to jest do końca 2020 roku, Gmina powinna spłacić ponad połowę posiadanego długu z tytułu produktów kredytowych wg stanu na koniec 2017 r. (12,6 mln zł z 23,9 mln zł). Dodatkowo do 2021 Gmina spłaca zakup gruntów nad zalewem, co będzie wiązać się z wydatkami na łącznie 1,85 mln zł. Z uwagi na trudną sytuację płynnościową Gminy, tak szybka spłata długu może przewyższać możliwości Gminy. Pogłębiona analiza sytuacji znalazła się w kolejnym podpunkcie Programu.

Kredyty, pożyczki, obligacje

Całkowite zadłużenie Gminy z tytułu zaciągniętych kredytów, pożyczek i obligacji na koniec 2016 roku wyniosło ponad 24,3 mln zł, wliczając w to niespłacony w 2016 r. kredyt w rachunku bieżącym. Zobowiązania te zgodnie ze stanem planowanym na dzień 31 grudnia 2016 r. oraz dodatkowe powstałe już w 2017 r. przedstawia poniższa tabela.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Poraj

Tabela 3. Zobowiązania z tytułu produktów kredytowych pozostałe do spłaty na dzień 31.12.2016 i powstałe w 2017 r.

L.p.	Tytuł dłużny	Data zawarcia umowy	Odsetki	Kwota kapitału, stan na 31.12.2016 + nowe z 2017 r.	Rok całkowitej spłaty
1	Pożyczka	06.06.2013	SRW*0,95, => 3,5%	33 888,38	2017
2	Kredyt	28.06.2011	WIBOR 1M + 0,6 p.p.	3 268 390,20	2022
3	Pożyczka	05.09.2011	SRW*0,6, => 3,0%	3 105 000,00	2020
4	Pożyczka	08.10.2014	SRW*0,95, => 3,5%	6 365,00	2018
5	Pożyczka	24.09.2014	SRW*0,95, => 3,5%	3 482 668,00	2027
6	Kredyt	29.09.2015	WIBOR 3M + 2,5 p.p.	4 662 000,00	2030
7	Obligacje	11.12.2013	WIBOR 6M + 1,4-1,5 p.p.	5 800 000,00	2025
8	Kredyt	30.12.2016	WIBOR 1M + 1,94 p.p.	4 000 000,00	pierwotnie 2016, po zmianach 2017
9	Pożyczka	28.06.2017	WIBOR 1M + 1,94 p.p.	3 000 000,00	umownie 2017, realnie 2018
10	Kredyt	30.12.2016	WIBOR 3M + 2,5 p.p.	2 000 000,00	umownie 2017, realnie 2018
SUMA				29 358 311,58	
w tym do spłaty w 2017 r.				5 438 249,31	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Poraj

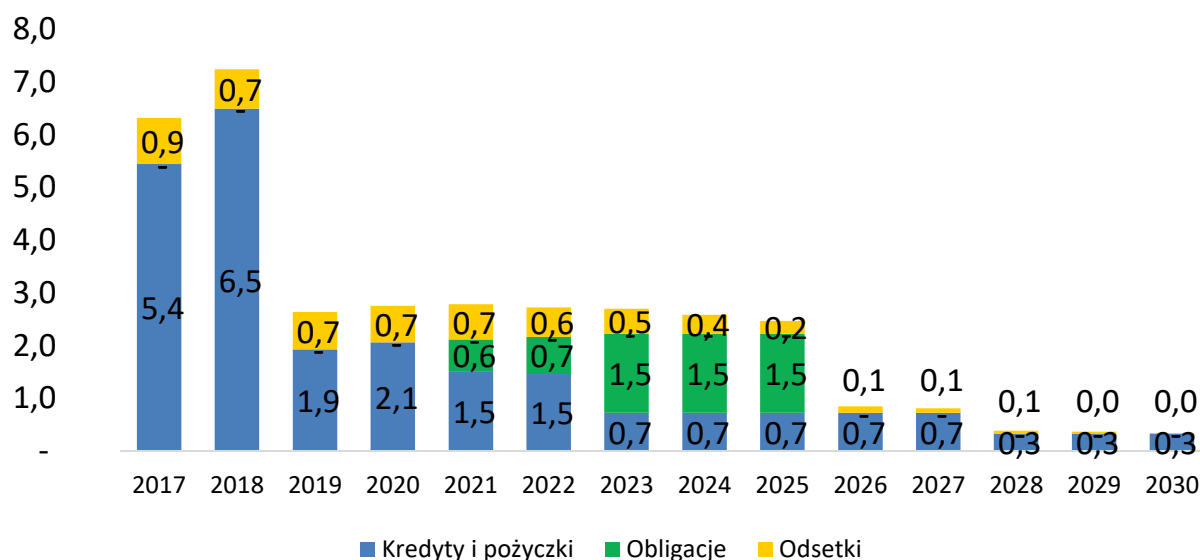
Łączny dług z tytułu produktów kredytowych w 2017 r. to zatem 29,4 mln zł. Z tej kwoty **5,4 mln zł to rozchody do pokrycia w jeszcze w 2017 r.** Najdłużej spłacanym (do 2030 r.) oraz jednocześnie najdroższym w obsłudze zobowiązaniem jest kredyt z dnia 29.09.2015 w Krakowskim Banku Spółdzielczym na 4,7 mln zł (WIBOR + 2,5% marży). Najkrócej spłacany standardowy kredyt długoterminowy z dnia 28.06.2011 w Banku Spółdzielczości S.A. na 3,1 mln zł ma szczególnie korzystne oprocentowanie (WIBOR + 0,6 p.p.). Pozostałe standardowe długoterminowe zobowiązania Gminy na koniec 2017 r. to pożyczki z WFOŚiGW z oprocentowaniem na poziomie 3,0-3,5% oraz względnie atrakcyjnie oprocentowane obligacje objęte przez PKO BP (WIBOR + 1,4-1,5 p.p. w zależności od serii). Ponad wyżej wymienione zobowiązania długoterminowe Gmina posiada zobowiązania kredytowe w rachunku bieżącym na łącznie 5 mln zł, które wymienione zostały jako ostatnie na powyższej liście. Posłużyły one uregulowaniu kredytu w rachunku bieżącym z 2016 r. spłaconego na początku 2017 r. Zgodnie z harmonogramami powinny one zostać spłacone do końca 2017 r., jednak z uwagi na trudności płynnościowe Gminy nie będzie to możliwe i staną się zobowiązaniami długoterminowymi dnia 1 stycznia 2018 r., stąd zostały ujęte na liście.

W związku z tym, że zrewidowany plan budżetu na 2017 r. Gminy w zakresie dochodów i wydatków bilansuje się praktycznie na styk, Gmina pozyskała w tym roku środki zwrotne w wysokości 5 mln zł, a rozchody do pokrycia to 5,4 mln zł, **Porajowi brakuje ok. 0,4 mln zł do zbilansowania całości budżetu.** Oznacza to, że obecne zobowiązania wymagalne z tytułu niewpłacenia środków na ZFŚS w oświacie na ok. 0,5 mln zł mogą w praktyce nie zostać pokryte w 2017 r., a dopiero w 2018 r., ponieważ z punktu

widzenia finansów Gminy jest to bezpieczniejsze niż np. niepokrycie zapadających rat kredytowych. Innym rozwiązaniem jest wykonanie budżetu z lepszym wynikiem niż wynikałoby to ze zrewidowanego planu lub znalezienie finansowania zewnętrznego.

Poniższy wykres prezentuje spłatę zobowiązań Gminy w latach 2017-2030 zgodnie z obowiązującymi harmonogramami.

Wykres 15. Spłata obecnego zadłużenia Gminy według obowiązujących harmonogramów w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

Największa kumulacja spłat następuje w okresie 2017-2018, gdzie roczne spłaty rat kapitałowych z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek wynoszą 5,4-6,5 mln zł, co spowodowane jest spłatą kredytów w rachunku bieżącym z opóźnieniem jednego roku (4 mln zł z 2016 w 2017 r., 5 mln zł z 2017 r. w 2018 r.). W kolejnych latach spłaty kapitału utrzymują się na poziomie 1,9-2,2 mln zł, a od 2026 r. nie większym niż 0,7 mln zł. Oznacza to, że spłaty zobowiązań kredytowych nie będących przekształconymi kredytami w rachunku bieżącym są rozłożone równomiernie, a od 2026 r. istnieje miejsce na ułożenie spłat ewentualnych nowych zobowiązań lub przesunięcia już istniejących spłat z uwagi na niedostateczne możliwości własne Gminy w kontekście Programu.

Gmina planowała pokrycie niedoborów środków w budżecie 2017 r., wynikającymi m.in. z konieczności spłaty kredytu w rachunku bieżącym z 2016 r., **pieniędzmi z emisji obligacji w 2017 r.** Ta wola została poparta stosownymi uchwałami Rady Gminy, w tym Uchwałą Nr 268(XXXI)17 Rady Gminy Poraj z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie emisji obligacji oraz zasad ich zbywania, nabywania i wykupu. Planowana była emisja obligacji w kwocie 4,9 mln zł przeznaczona pokrycie deficytu oraz na spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. **Gmina przeprowadziła konkurs na agenta emisji mającego zagwarantować uplasowanie ww. obligacji otrzymując jedną ofertę od wykonawcy. Niestety Gmina nie uzyskała pozytywnej opinii Regionalnej Izby Obrachunkowej w ww. przedmiocie i zaniechała**

emisji obligacji w 2017 r. Z tego powodu, aby zachować płynność na rachunkach Gminy konieczne było zaciągnięcie zobowiązań kredytowych w rachunku bieżącym w 2017 r.

W związku z powyższym należy uznać, że **wprowadzenie Programu Postępowania Naprawczego w Gminie Poraj wynika przede wszystkim z braku możliwości emisji obligacji przez Jednostkę mimo otrzymania wiążącej oferty finansowania.**

Szczegółowa analiza możliwości spłaty zadłużenia przez Gminę została przeprowadzona w osobnym rozdziale, po wprowadzeniu założeń działań naprawczych.

d. Podsumowanie

Powodem wezwania Gminy Poraj do opracowania Programu jest przede wszystkim przekroczenie maksymalnego dopuszczalnego poziomu obsługi zadłużenia wyznaczonego przez nierówność z art. 243 ufp. Przekroczenie to jest spowodowane koniecznością ratowania płynności finansowej Gminy poprzez zaciągnięcie zobowiązań kredytowych w rachunku bieżącym, z uwagi na niemożność sfinansowania się standardowym zobowiązaniem długoterminowym w formie emisji obligacji komunalnych. Jednorazowa spłata ww. zobowiązań, wynikająca z ich charakteru, przewyższyła w 2017 r. i przewyższy w 2018 r. możliwości Gminy, na co wskazało Kolegium RIO w Katowicach w uchwale wzywającej do przedstawienia PPN.

Zgodnie ze zrewidowanym planem na 2017 r., biorąc pod uwagę przychody z kredytu i pożyczki w rachunku bieżącym, budżet Gminy Poraj bilansuje się jedynie w zakresie dochodów i wydatków. W związku z tym, że zrewidowany plan budżetu na 2017 r. Gminy w zakresie dochodów i wydatków bilansuje się praktycznie na styk, Gmina pozyskała w tym roku środki zwrotne w wysokości 5 mln zł, a rozchody do pokrycia to 5,4 mln zł, **Porajowi brakuje ok. 0,4 mln zł do zbilansowania całości budżetu.** Oznacza to, że obecne zobowiązania wymagalne z tytułu niewpłacenia środków na ZFŚS w oświacie na ok. 0,5 mln zł mogą w praktyce nie zostać pokryte w 2017 r., a dopiero w 2018 r., ponieważ z punktu widzenia finansów Gminy jest to bezpieczniejsze niż np. niepokrycie zapadających rat kredytowych. Innym rozwiązaniem jest wykonanie budżetu z lepszym wynikiem niż wynikałoby to ze zrewidowanego planu lub znalezienie finansowania zewnętrznego.

W budżecie 2018 r. przed wprowadzeniem działań naprawczych niedobory środków wynoszą 6,3 mln zł, kwota ta wynika z zapadających rat kredytowych. W związku z tym, że wkłady własne na inwestycje zaplanowane na 2018 r. (z wyłączeniem podniesień kapitału dla spółki PORECO oraz spłat za grunty nad zalewem zakupione od RFG w Częstochowie) wynoszą niewiele ponad 2,1 mln zł, nawet całkowita rezygnacja z inwestycji w tym roku nie pozwoli na pokrycie zobowiązań ze środków własnych, zatem **konieczna jest zmiana struktury zadłużenia w ramach działań naprawczych Programu.**

Przedsięwzięcia naprawcze w zakresie dochodów i wydatków

Zgodnie z ustawą o finansach publicznych program postępowania naprawczego dla Gminy Poraj zawiera:

- plan przedsięwzięć naprawczych, wraz z harmonogramem ich wprowadzania, zmierzających do usunięcia zagrożenia wykonywania zadań publicznych, oraz zachowania relacji określonej w art. 242–244 ufp;
- przewidywane efekty finansowe poszczególnych przedsięwzięć naprawczych, wraz z określeniem sposobu ich obliczania.

a. Ograniczenia wydatków bieżących

W ramach planu naprawczego założono szereg działań zmierzających do ograniczenia wydatków bieżących Gminy Poraj i uzyskania trwałej nadwyżki budżetu. Działania naprawcze obejmują:

1. Ograniczenie wydatków związanych z bieżącym funkcjonowaniem Urzędu Gminy i jednostek podległych
2. Ograniczenie kosztów energii
3. Program dobrowolnych odejść pracowników
4. Redukcja zatrudnienia

Ograniczenie wydatków związanych z bieżącym funkcjonowaniem Urzędu Gminy i jednostek podległych

W latach 2018 – 2020 Gmina Poraj wprowadzi program oszczędności ograniczający wydatki na bieżące funkcjonowanie urzędu oraz jednostek podległych. Na podstawie analizy wydatków z lat poprzednich zaproponowano ograniczenie wydatków w 2018 roku o 488 000 zł a w kolejnych latach odpowiednio o 213 000 i 113 000 złotych.

Głównymi pozycjami, które powinny zostać ograniczone w budżecie Gminy na rok 2018 są zakupy materiałów i wyposażenia dla urzędu i jednostek oświatowych, zakupy pomocy naukowych dla szkół oraz usługi remontowe. Dodatkowo zaproponowano rezygnację ze szkoleń pracowników urzędu gminy w 2018 roku i ściślejszą kontrolę wydatków na usługi telekomunikacyjne.

Szczegółowo zaplanowane zmiany prezentuje tabela poniżej.

Tabela 4. Ograniczenie wydatków bieżących urzędu w latach 2018-2020 [w złotych]

Wydatki	2018	2019	2020
Zakup materiałów i wyposażenia UG	135 000	70 000	70 000
Zakup materiałów i wyposażenia oświata	100 000	50 000	30 000

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Poraj

Wydatki	2018	2019	2020
Zakup pomocy naukowych	100 000	60 000	-
Usługi remontowe	100 000	-	-
Szkolenia pracowników	40 000	20 000	-
Koszty telekomunikacyjne	13 000	13 000	13 000
Razem	488 000	213 000	113 000

źródło: opracowanie własne

Ograniczenie kosztów energii

W latach 2016-2017 Gmina Poraj przeprowadziła szereg działań w obszarze termomodernizacji zarządzanych obiektów komunalnych, a wraz z wynegocjowaną na koniec 2017 roku obniżką stawek za energię elektryczną przełoży się to na zmniejszenie kosztów energii w kolejnych latach.

Dla celów programu naprawczego przyjęto założenie o 15% redukcji kosztów energii elektrycznej i ciepłej w stosunku do roku 2017.

Tabela 5. Oszczędności na kosztach energii [w złotych]

Pozycje	2017	2018	2019	2020
Wartość bazowa 2017	1 066 700			
Oszczędność kosztów energii		160 000	160 000	160 000

źródło: opracowanie własne

Zaplanowana redukcja pozwoli na ograniczenie wydatków bieżących Gminy o 160 000 złotych rocznie.

Program dobrowolnych odejść pracowników

Stosunkowo duża grupa pracowników urzędu gminy oraz placówek oświatowych planuje w okresie 2018-2020 przejście na emeryturę – Gmina będzie zachęcać tych pracowników do jak najszybszego przejścia w stan spoczynku. Na ich miejsce nie będą zatrudnieni nowi pracownicy stąd zostaną wygenerowane oszczędności na kosztach wynagrodzeń. Ze względu na konieczność wypłacenia zagwarantowanych prawem odpraw dla odchodzących pracowników efekty dla budżetu Gminy będą widoczne z pewnym opóźnieniem - w latach 2019-2020.

Liczbę likwidowanych stanowisk zaplanowano zgodnie z informacjami zebranymi przez Gminę Poraj. Jako średnie wynagrodzenie przyjęto pełne koszty wynagrodzeń po stronie pracodawcy zawierające ZUS pracodawcy oraz koszty dodatkowych wynagrodzeń.

Szczegółowe zestawienie planów w tym obszarze i przewidywanych oszczędności prezentuje tabela poniżej.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Poraj

Tabela 6. Oszczędności na wydatkach na wynagrodzenia z tytułu dobrowolnych odejść pracowników [w złotych]

Pozycje	jednostki	2018	2019	2020
UG – pracownicy	FTE	8	0	0
średnie wynagrodzenie	zł/mc	4 500	4 500	4 500
Odprawy	mc/wynagrodzeń	6	6	6
Oszczędność netto	PLN	144 000	432 000	432 000
Nauczyciele	FTE	3	1	1
średnie wynagrodzenie	zł/mc	7 000	7 000	7 000
Odprawy	mc/wynagrodzeń	6	6	6
Oszczędność netto	PLN	0	252 000	336 000
Obsługa i administracja w oświacie	FTE	0	3	2
średnie wynagrodzenie	zł/mc	3 200	3 200	3 200
Odprawy	mc/wynagrodzeń	3	3	3
Oszczędność netto	PLN	0	76 800	166 400
SUMA	PLN	144 000	760 800	934 400

źródło: opracowanie własne

łącznie w 2018 Gmina Poraj zaoszczędzi w ramach dobrowolnych odejść pracowników 144 000 złotych, jednak efekt na budżet w roku 2020 będzie już znacząco wyższy i wyniesie ponad 930 000 złotych.

Redukcja zatrudnienia

Wygenerowane oszczędności nie będą wystarczające do uzyskania trwałych efektów poprawy sytuacji finansowej Gminy w postaci zwiększenia wartości nadwyżki bieżącej w budżecie, stąd niezbędne będzie dokonanie dalszych cięć zatrudnienia w urzędzie gminy i jednostkach oświatowych.

Podobnie jak w przypadku dobrowolnych odejść efekty redukcji zatrudnienia będą w pełni widoczne dopiero w latach 2019-2020.

W planie naprawczym przewidziano redukcję zatrudnienia o dalszych 9 etatów – zaplanowano, iż redukcje nastąpią w II kwartale 2018 roku po szczegółowej analizie potrzeb w zakresie zatrudnienia w urzędzie gminy i zbadaniu możliwości ograniczenia zatrudnienia na przykład przez rozszerzenie działalności centrum usług wspólnych (CUW) w Gminie Poraj.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Poraj

Tabela 7. Oszczędności z tytułu redukcji zatrudnienia [w złotych]

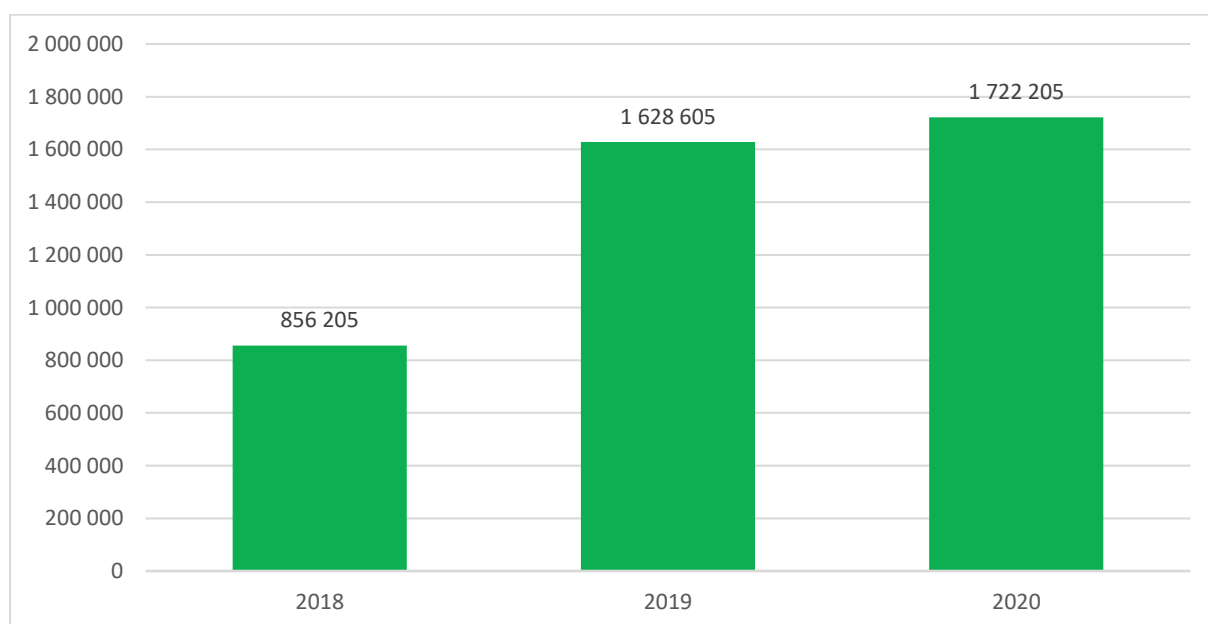
Pozycje	jednostki	2018	2019	2020
UG – pracownicy	etaty	5	0	0
średnie wynagrodzenie	zł/mc	4 500	4 500	4 500
Odprawy	mc/wynagrodzeń	6	6	6
Oszczędność netto	PLN	45 000	270 000	270 000
Nauczyciele	etaty	2	0	0
średnie wynagrodzenie	zł/mc	7 000	7 000	7 000
Odprawy	mc/wynagrodzeń	6	6	6
Oszczędność netto	PLN	0	168 000	168 000
Obsługa i administracja w oświacie	etaty	2	0	0
średnie wynagrodzenie	zł/mc	3 200	3 200	3 200
Odprawy	mc/wynagrodzeń	3	3	3
Oszczędność netto	PLN	19 200	76 800	76 800
SUMA	PLN	64 200	514 800	514 800

źródło: opracowanie własne

Podsumowanie

Planowane ograniczenie wydatków bieżących w Gminie Poraj pozwoli na znaczące zwiększenie nadwyżki bieżącej budżetu przez JST. **W roku 2018 planowane oszczędności wyniosą ponad 0,85 mln złotych, aby w kolejnych latach przekroczyć 1,60 i 1,70 mln złotych.**

Wykres 16. Planowane oszczędności w wydatkach bieżących ogółem w latach 2018-2020 [w złotych]

źródło: opracowanie własne

b. Zwiększenie dochodów Gminy Poraj

Działaniami wspierającymi dla ograniczania wydatków będą zmiany powodujące wzrost dochodów Gminy Poraj. W ramach planu naprawczego założono 2 takie działania:

1. Obłożenie spółki PORECO kosztami korzystania z infrastruktury dzierżawionej od Gminy Poraj
2. Podniesienie stawek podatku od nieruchomości w Gminie.

Obłożenie spółki PORECO kosztami korzystania z infrastruktury dzierżawionej od Gminy Poraj Spółka PORECO (100% własność Gminy Poraj) obecnie dzierżawi infrastrukturę wodno-kanalizacyjną od Gminy Poraj bez ponoszenia praktycznie żadnych kosztów z tego tytułu. W analizie przewidziano obciążenie spółki kosztami w wysokości 15 000 zł brutto miesięcznie począwszy od 1 stycznia 2018 roku.

Działanie to pozwoli na uzyskanie dodatkowych wpływów do budżetu Gminy w wysokości 180 000 złotych rocznie.

Opłata zostanie uwzględniona w taryfach spółki i przełoży się na wzrost kosztów wody i ścieków dla mieszkańców Gminy. Biorąc pod uwagę fakt, iż opłaty za usługi wodno-kanalizacyjne w Gminie są obecnie stosunkowo niskie w porównaniu do średnich w kraju i regionie podwyżka ta nie będzie miała szczególnie negatywnych skutków dla funkcjonowania JST.

Podniesienie stawek podatku od nieruchomości w Gminie

Podatek od nieruchomości to znacząca pozycja w dochodach Gminy Poraj. W 2017 roku planowana wielkość dochodów z tego tytułu wynosi 3 800 000 złotych. W ramach wdrażania planu naprawczego Gmina zwiększy stawki podatku od nieruchomości o 3,0% począwszy od 1 stycznia 2018 roku. Przełoży się to na wzrost dochodów Gminy o 114 000 złotych rocznie.

Podsumowanie

Działania w zakresie zwiększania dochodów Gminy wygenerują **dodatkowe wpływy do budżetu w wysokości 294 tysięcy złotych rocznie począwszy od 2018 roku**. W analizie pominięto wzrost dochodów wynikających z rozwoju Gminy i zwiększania liczby podmiotów gospodarczych działających na jej terenie, co powinno przełożyć się na dodatkowy wzrost wpływów z podatku od nieruchomości oraz od środków transportu.

c. Ograniczenie wydatków majątkowych

W wykazie przedsięwzięć do projektu WPF na 2018 r. aktualnego na dzień 15.11.2017 ograniczono limity wydatków 2019 roku poprzez praktyczne usunięcie zadań nie będących dofinansowanymi z dotacji zewnętrznych, tj. do ograniczenie do poziomu nie powodującego powstania deficytu budżetu zgodnie z przyjętymi założeniami prognozy. Oznacza **to oszczędność na łączną kwotę 2 165 323,53 zł.**

Zmiany w planie inwestycyjnym są niezbędne, ponieważ ustawa o finansach publicznych nie dopuszcza finansowania deficytu budżetu długiem w trakcie trwania postępowania naprawczego.

Zadania, z których realizacji zrezygnowano, będzie można wykonać ze środków dłużnych po zakończeniu postępowania naprawczego lub ze środków własnych w przypadku lepszego wykonania budżetu niż przyjęto w zachowawczej prognozie.

Pozyskanie finansowania

Całkowite zadłużenie Gminy z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek na koniec 2017 roku to ponad 23,9 mln zł, co stanowi blisko 60% dochodów ogółem tego roku. Zobowiązania te zgodnie ze stanem planowanym na dzień 31 grudnia 2017 r. przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Zobowiązania dłużne pozostałe do spłaty na dzień 31.12.2017

L.p.	Tytuł dłużny	Data zawarcia umowy	Odsetki	Kwota kapitału, stan na 31.12.2017	Rok całkowitej spłaty
1	Kredyt	28.06.2011	WIBOR 1M + 0,6 p.p.	3 050 497,80	2022
2	Pożyczka	05.09.2011	SRW*0,6, => 3,0%	2 385 000,00	2020
3	Pożyczka	08.10.2014	SRW*0,95, => 3,5%	2 345,00	2018
4	Pożyczka	24.09.2014	SRW*0,95, => 3,5%	3 324 668,00	2027
5	Kredyt	29.09.2015	WIBOR 3M + 2,5 p.p.	4 329 000,00	2030
6	Obligacje	11.12.2013	WIBOR 6M + 1,4-1,5 p.p.	5 800 000,00	2025
7	Pożyczka	28.06.2017	WIBOR 1M + 1,94 p.p.	3 000 000,00	umownie 2017, realnie 2018
8	Kredyt	30.12.2016	WIBOR 3M + 2,5 p.p.	2 000 000,00	umownie 2017, realnie 2018
SUMA				23 891 510,80	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Poraj

Najdłużej spłacanym (do 2030 r.) oraz jednocześnie najdroższym w obsłudze zobowiązaniem jest kredyt z dnia 29.09.2015 w Krakowskim Banku Spółdzielczym na 4,3 mln zł (WIBOR + 2,5%). Najkrócej spłacany standardowy kredyt długoterminowy z dnia 28.06.2011 w Banku Spółdzielczości S.A. ma szczególnie korzystne oprocentowanie (WIBOR + 0,6 p.p.). Pozostałe standardowe długoterminowe zobowiązania Gminy na koniec 2017 r. to preferencyjnie oprocentowane pożyczki z WFOŚiGW oraz względnie atrakcyjnie oprocentowane obligacje objęte przez PKO BP. Ponad wyżej wymienione zobowiązania długoterminowe Gmina posiada zobowiązania kredytowe w rachunku bieżącym na łącznie 5 mln zł, które wymienione zostały jako ostatnie na powyższej liście. Zgodnie z

harmonogramami powinny one zostać spłacone do końca 2017 r., jednak z uwagi na trudności płynnościowe Gminy nie będzie to możliwe i staną się zobowiązaniami długoterminowymi w dniu 1 stycznia 2018 r., stąd zostały ujęte na liście.

Aby określić faktyczną kwotę koniecznego nowego finansowania dłużnego, jego strukturę oraz wybrać odpowiedni instrument, należy przeanalizować zdolność kredytową Gminy. Dopuszczalne limity obsługi zadłużenia opisuje art. 243 ustawy o finansach publicznych z 2009 roku. Aby Gmina Poraj mogła rozpocząć funkcjonowanie poza programem postępowania naprawczego, musi spełniać wymogi m.in. tego artykułu ustawy. W związku z tym, że program nie może być uchwalony na dłużej niż 3 lata, Gmina koniecznie musi spełnić te wymogi najpóźniej w 2020 r.

a. Analiza zdolności kredytowej

Zgodnie z art. 243 ufp, organ stanowiący JST (poza programem postępowania naprawczego) nie może uchwalić budżetu, którego realizacja spowoduje, że w roku budżetowym oraz w każdym roku następującym po roku budżetowym relacja łącznej kwoty przypadających w danym roku budżetowym:

- spłat rat kredytów i pożyczek długoterminowych wraz z należnymi w danym roku od nich odsetkami,
- wykupów papierów wartościowych (z wyjątkiem tych na pokrycie występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu JST) określone wraz z należnymi od nich odsetkami i dyskontem, a także
- potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych poręczeń oraz gwarancji

przekroczy relację wyrażoną za pomocą poniższego wzoru:

$$\left(\frac{R + O}{D}\right)_n \leq \frac{1}{3} * \left(\frac{Db_{n-1} + Sm_{n-1} - Wb_{n-1}}{D_{n-1}} + \frac{Db_{n-2} + Sm_{n-2} - Wb_{n-2}}{D_{n-2}} + \frac{Db_{n-3} + Sm_{n-3} - Wb_{n-3}}{D_{n-3}} \right),$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

- R* - planowaną na rok budżetowy łączną kwotę z tytułu spłaty rat kredytów i pożyczek oraz wykupów papierów wartościowych,
- O* - planowane na rok budżetowy odsetki od kredytów i pożyczek, odsetki i dyskonto od papierów wartościowych oraz spłaty kwot wynikających z udzielonych poręczeń i gwarancji,

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Poraj

- D* - dochody ogółem budżetu w danym roku budżetowym,
- Db* - dochody bieżące,
- Sm* - dochody ze sprzedaży majątku,
- Wb* - wydatki bieżące,
- n* - rok budżetowy, na który ustalana jest relacja,
- n-1* - rok poprzedzający rok budżetowy, na który ustalana jest relacja,
- n-2* - rok poprzedzający rok budżetowy o dwa lata,
- n-3* - rok poprzedzający rok budżetowy o trzy lata.

Jak wynika z powyższej nierówności, bezpośredni wpływ na dopuszczalny poziom obsługi długu przez JST mają nadwyżki bieżące oraz dochody ze sprzedaży majątku wypracowane w 3 latach poprzedzających dany rok budżetowy w relacji do wielkości budżetu jednostki.

Badając zdolność kredytową przyjęto następujące założenia dot. dochodów i wydatków w kolejnych latach:

1. Dochody bieżące – w tym zakresie zmiany wprowadzone od 2017 roku, poza opisanymi wcześniej działaniami rewizyjnymi i naprawczymi, opierają się na założeniu corocznego wzrostu poszczególnych kategorii dochodów, tj.: dochodów z tytułu udziału we wpływach z podatków dochodowych, podatków i opłat (w tym podatku od nieruchomości), subwencji ogólnej oraz z tytułu dotacji i środków przeznaczonych na cele bieżące.
Kierując się zasadą ostrożności w prognozowaniu dochodów przyjęto, że dochody bieżące wzrosną jedynie o wielkość inflacji w kategoriach: podatków i opłat, dochodów z subwencji ogólnej oraz z tytułu dotacji i środków przeznaczonych na cele bieżące. W prognozach dochodów z tytułu udziału we wpływach z podatków dochodowych od osób fizycznych i od osób prawnych przyjęto, że wzrost będzie wyznaczony przez uwzględnienie wskaźnika PKB realnego oraz inflacji.
Wartości wskaźników inflacji i PKB realnego od 2017 r. zostały zaczerpnięte z dokumentu „Wytyczne dotyczące założeń makroekonomicznych na potrzeby wieloletnich prognoz finansowych jednostek samorządu terytorialnego. Aktualizacja – październik 2017 r.”
2. Dochody ze sprzedaży majątku – w 2018 r. obniżono je o 50% w celu obniżenia prawdopodobieństwa przeszacowania prognozy (sprzedaż majątku ma wpływ na kształtowanie się maksymalnego dopuszczalnego poziomu spłaty zobowiązań z art. 243 ufp – przeszacowanie stwarza ryzyko niezrealizowania prognoz i osiągnięcia niższej zdolności obsługi długu).

3. Wydatki bieżące – prognoza od 2019 roku została sporządzona w oparciu o wyliczenia kosztów obsługi długu oraz założenia dotyczące możliwych do wypracowania nadwyżek operacyjnych będących pochodnymi poziomu dochodów i wydatków.

Koszty obsługi długu zostały wyliczone na podstawie charakterystyki posiadanych i planowanych zobowiązań oraz harmonogramów ich spłaty. Należy wziąć pod uwagę, że w przypadku restrukturyzacji zadłużenia koszty obsługi długu mogą wzrosnąć lub zmaleć, w zależności od ceny finansowania oraz harmonogramu jego spłaty. Koszt odsetkowy, wpływając na poziom nadwyżki budżetowej, pośrednio wpływa także na dopuszczalny limit obsługi długu.

W celu wyliczenia odsetek wykorzystano faktyczne wartości marży każdego zobowiązania oraz odpowiednie dla nich stawki bazowe. Przyjęto, że w 2018 roku stawki WIBOR wyniosą 2,50%, w 2019 roku wyniosą 3,00%, a od 2020 roku stawki WIBOR wynosić będą 3,50%. Te założenia mają na celu ustrzeżenie Gminy przed skutkami potencjalnych wzrostów stóp procentowych, które wpłynęłyby na wielkość kosztów obsługi długu.

Wydatki bieżące w latach 2017-2018 są zgodne z wynikiem założonych działań rewizyjnych i naprawczych, a od 2019 roku rosną proporcjonalnie do prognozowanego wzrostu dochodów bieżących. Dzięki temu, że Gmina będzie stopniowo spłacać swoje zobowiązania, a odsetki od nich zmaleją, a nadwyżka bieżąca powinna stopniowo wzrastać z upływem lat.

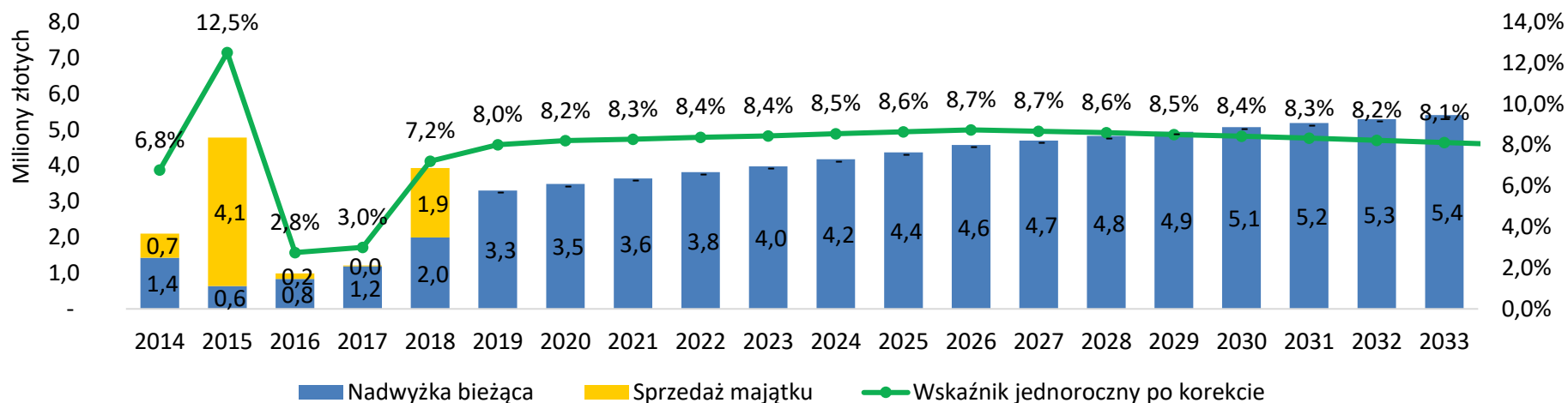
4. Konieczne wydatki majątkowe – ustalono na zgodne z wykazem przedsięwzięć do projektu WPF na 2018 r. aktualnego na dzień 15.11.2017 zmodyfikowanego zgodnie z planem działań naprawczych., przy czym limity wydatków na zadania dotyczące przebudowy dróg i chodników, a także modernizację oświetlenia w 2019 r. ograniczono do 100 tys. zł (pierwotnych kwot kolejno 1 358 823,53 zł i 250 000,00 zł).

Wydatki majątkowe z ww. wykazu zastały określone jako niezbędne dla wykonywania przez Gminę swoich zadań w należyтым stopniu w realiach postępowania naprawczego. Wykonanie części z nich jest w istotnej mierze sfinansowane ze środków unijnych, co po 2020 r. w nowej perspektywie najprawdopodobniej będzie już niemożliwe. Inwestycje finansowane w pełni ze środków własnych są konieczne do zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańców Gminy (np. udrażnianie rowów, przebudowa dróg i chodników w bardzo złym stanie technicznym) oraz zapobieżeniu odpływowi uczniów do szkół w gminach ościennych (np. budowa sal gimnastycznych przy szkole).

Poniższy wykres przedstawia prognozę dotyczącą wyniku operacyjnego oraz sprzedaży majątku Jednostki, które składają się na wskaźnik jednoroczny z art. 243 ufp, w latach 2014-2033, tj. perspektywie 15-letniej.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Poraj

Wykres 17. Wielkość nadwyżki bieżącej, sprzedaży majątku i wskaźnika jednorocznego

źródło: opracowanie własne

Wielkość nadwyżki bieżącej względem wielkości budżetu decyduje o wysokości wskaźnika jednorocznego z art. 243 ufp, który kształtuje zdolność Gminy do obsługi zadłużenia. Średnia wskaźników jednorocznych z trzech poprzednich lat kształtuje wskaźnik maksymalnej dopuszczalnej spłaty długu w danym roku.

W latach 2014-2016 Gmina Poraj wykonała budżety nadwyżka bieżącą na poziomie 0,6-1,4 mln zł. Są to wykonania budżetu, zatem powinny odzwierciedlać faktyczne nadwyżki dochodów nad kosztami Gminy. W tych latach finanse Gminy zostały dodatkowo wsparte sprzedażą majątku w kwocie do 4,1 mln zł rocznie. W budżecie na 2017 r., po wprowadzeniu zmian po rewizji planu budżetu, zaplanowano nadwyżkę bieżącą na poziomie 1,2 mln zł, co korzystnie wpłynie na zdolność obsługi długu. Od 2018 r. widoczny jest efekt założonych działań naprawczych, które skutkują co najmniej podwojeniem nadwyżki bieżącej względem 2017 r. Należy wziąć pod uwagę, że nie wszystkie działania naprawcze mogą okazać się skuteczne i realne wykonanie prognoz może być niższe.

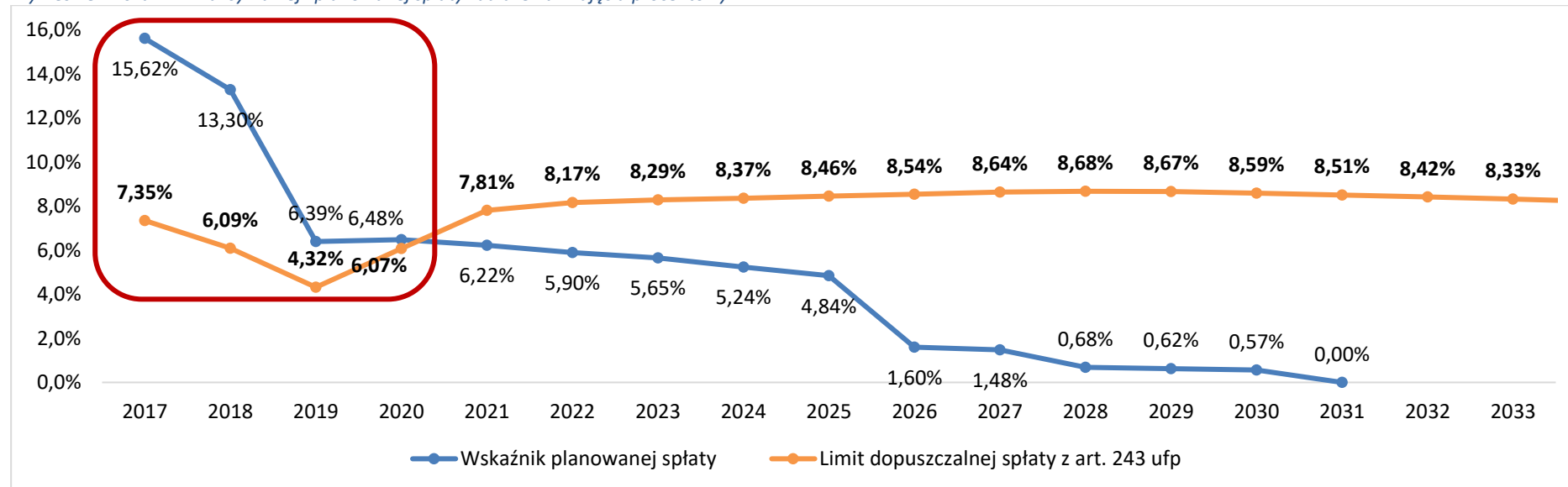
Jeżeli przyjęte działania naprawcze powiodą się, wskaźniki jednoroczne Gminy Poraj powinny wzrosnąć z poziomu 3% w relacji do dochodów ogółem do poziomu 8-9%, dzięki czemu Poraj zbliży się do poziomu średniego dla polskich samorządów (ok. 10%). Faktyczne wykonanie wskaźników jednorocznych będzie zależało od kosztów zaplanowanych działań naprawczych (w tym restrukturyzacji zadłużenia), powodzenia ich przeprowadzenia oraz utrzymania dyscypliny budżetowej w kolejnych latach.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Poraj

Kolejne 2 rysunki prezentują wskaźniki planowanych oraz maksymalnych dopuszczalnych spłat według art. 243 ufp, obliczone w oparciu o wyżej opisane założenia, bez zmian w strukturze długu Gminy, w ujęciu kolejno procentowym i nominalnym.

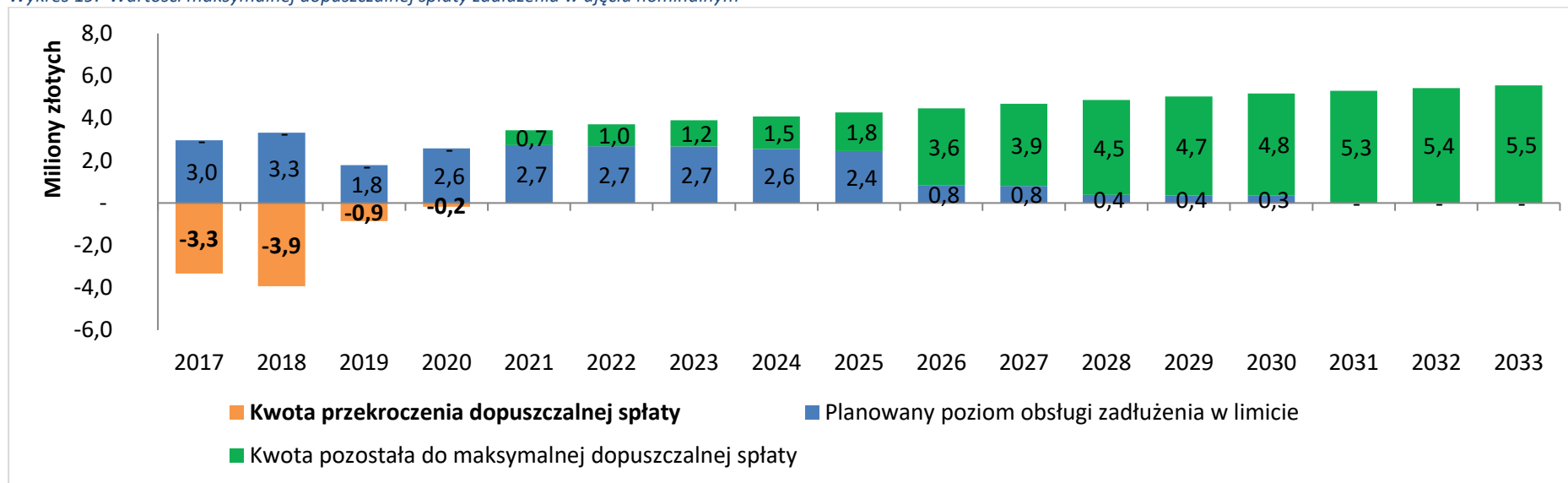
Wykres 18. Wskaźniki maksymalnej i planowanej spłaty zadłużenia w ujęciu procentowym

źródło: opracowanie własne

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Poraj

Wykres 19. Wartości maksymalnej dopuszczalnej spłaty zadłużenia w ujęciu nominalnym

źródło: opracowanie własne

Zgodnie z przedstawioną prognozą relacji z art. 243 ufp, Gmina nie spełnia jej w latach 2017-2020, przekraczając poziom dopuszczalnej spłaty nawet o 3,9 mln zł. Od 2020 roku wskaźnik maksymalnej dopuszczalnej spłaty wynosi co najmniej 6,07% dochodów ogółem (2021 r.), co jest efektem zaprognozowanych nadwyżek bieżących uzyskanych poprzez realizację działań naprawczych.

Przekroczenia wskaźnika dopuszczalnej spłaty długu są przesłanką do restrukturyzacji zadłużenia poprzez konsolidację środkami pozyskanymi z nowego zobowiązania. Realnie obniżenie poziomu planowanej spłaty długu powinno dotyczyć co najmniej lat 2018-2020.

b. Określenie potrzeb finansowych i plan restrukturyzacji

Niedobory finansowe do pokrycia poprzez finansowanie zwrotne zgodnie z projektem budżetu i WPF na 2018 r. dotyczą lat 2018-2019 i wynoszą łącznie **13 498 000,00 zł**.

W 2018 r. kwota nowego finansowania powinna wynieść łącznie **12 559 000,00 zł**, aby pokryć następujące potrzeby:

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Poraj

- niepokrytą nadwyżką budżetu część rozchodów wynikających z pierwotnie zapadających w 2018 r. rat kapitałowych zaciągniętych kredytów i pożyczek, by zbilansować budżet roku bieżącego – razem **5 730 394,60 zł** (z rozchodów na łączną kwotę 6 492 837,40 zł, z czego **550 892,40 zł to raty kredytów wyznaczonych do konsolidacji**, a 5 941 945,00 zł raty pozostałych zobowiązań kredytowych, w tym niespłaconych kredytów w rachunku bieżącym z 2017 r.),
- a także przedpłatę pozostałej części kapitału wybranych, obecnie zaciągniętych kredytów, w celu konsolidacji zadłużenia i ponownego rozterminowania jego spłaty (razem **6 828 605,40 zł**). W ten sposób Gmina będzie mogła spełnić relacje wymagane art. 242-244 ufp i najpóźniej od 2020 r. rozpocząć funkcjonowanie poza realiami programu postępowania naprawczego.

Do całkowitej wcześniejszej spłaty w ramach restrukturyzacji zadłużenia wytypowano dwa kredyty o najmniej korzystnej charakterystyce, tj. wysokiej marży lub/i harmonogramie niedopasowanym do obecnej zdolności kredytowej Gminy. Wymieniono je w poniższej tabeli wraz z całkowitą kwotą spłaty w 2018 roku (raty wynikające z harmonogramów oraz wcześniej spłacony pozostały kapitał).

Tabela 9. Kredyty brane pod uwagę w procesie restrukturyzacji zadłużenia

L.p.	Tytuł dłużny	Data zawarcia		Odsetki	Kwota kapitału, stan na 31.12.2017	Umowny rok całkowitej spłaty	Umowna reguła wcześniejszej spłaty
		umowy	Wierzyciel				
1	Kredyt	28.06.2011	Bank Spółdzielczości	WIBOR 1M + 0,6 p.p.	3 050 497,80	2022	Brak obostrzeń
2	Kredyt	29.09.2015	Krakowski BS	WIBOR 3M + 2,5 p.p.	4 329 000,00	2030	Brak obostrzeń
SUMA					7 379 497,80		

Źródło: opracowanie własne

W 2019 r. kwota nowego finansowania powinna wynieść łącznie **939 000,00 zł**, aby pokryć niepokrytą nadwyżką budżetu część rozchodów wynikających z zapadających w 2019 r. rat kapitałowych zaciągniętych pożyczek.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Poraj

Proponowane harmonogramy spłaty nowych zobowiązań zostały zaplanowane tak, aby relacja wymagana art. 243 ufp pozostała spełniona od 2020 r., jednak należy pamiętać, że na poziom maksymalnej dopuszczalnej spłaty wpływ będzie miała odpowiednia realizacja zaplanowanych działań naprawczych skutkująca wykonaniem zaplanowanych nadwyżek bieżących.

Kolejna tabela zawiera proponowany harmonogram spłaty w latach kapitału skonsolidowanego zadłużenia i pozostałych zobowiązań z tytułu zaciągniętych kredytów, pożyczek i obligacji.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Poraj

Tabela 10. Proponowany harmonogram spłaty skonsolidowanego zadłużenia w latach 2018-2033 w złotych

L.p.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
rok	Pożyczka WFOŚiGW z dnia ...	Pożyczka WFOŚiGW z dnia ...	Pożyczka WFOŚiGW z dnia ...	Spłata kredytów w rachunku bieżącym z 2017 r.	Wykup obligacji z 2013 r.	Spłata całości konsolidowanych kredytów	Spłata nowych zobowiązań z lat 2018-2019	Suma spłat po restrukturyzacji	Suma spłat przed restrukturyzacją	Różnica [8 - 9]
2018	750 000,00	2 345,00	189 600,00	5 000 000,00	-	7 379 497,80	-	13 321 442,80	6 492 837,40	6 828 605,40
2019	750 000,00	-	189 600,00	-	-	-	-	939 600,00	1 926 277,80	-986 677,80
2020	885 000,00	-	189 600,00	-	-	-	-	1 074 600,00	2 061 277,80	-986 677,80
2021	-	-	393 684,00	-	600 000,00	-	-	993 684,00	2 116 545,36	-1 122 861,36
2022	-	-	393 684,00	-	700 000,00	-	-	1 093 684,00	2 162 072,44	-1 068 388,44
2023	-	-	393 684,00	-	1 500 000,00	-	-	1 893 684,00	2 226 684,00	-333 000,00
2024	-	-	393 684,00	-	1 500 000,00	-	-	1 893 684,00	2 226 684,00	-333 000,00
2025	-	-	393 684,00	-	1 500 000,00	-	-	1 893 684,00	2 226 684,00	-333 000,00
2026	-	-	393 684,00	-	-	-	1 359 000,00	1 752 684,00	726 684,00	1 026 000,00
2027	-	-	393 764,00	-	-	-	1 400 000,00	1 793 764,00	726 764,00	1 067 000,00
2028	-	-	-	-	-	-	1 700 000,00	1 700 000,00	333 000,00	1 367 000,00
2029	-	-	-	-	-	-	1 700 000,00	1 700 000,00	333 000,00	1 367 000,00
2030	-	-	-	-	-	-	1 750 000,00	1 750 000,00	333 000,00	1 417 000,00
2031	-	-	-	-	-	-	1 750 000,00	1 750 000,00	-	1 750 000,00
2032	-	-	-	-	-	-	1 850 000,00	1 850 000,00	-	1 850 000,00
2033	-	-	-	-	-	-	1 989 000,00	1 989 000,00	-	1 989 000,00
Razem	2 385 000,00	2 345,00	3 324 668,00	5 000 000,00	5 800 000,00	7 379 497,80	13 498 000,00	37 389 510,80	23 891 510,80	13 498 000,00

Źródło: opracowanie własne

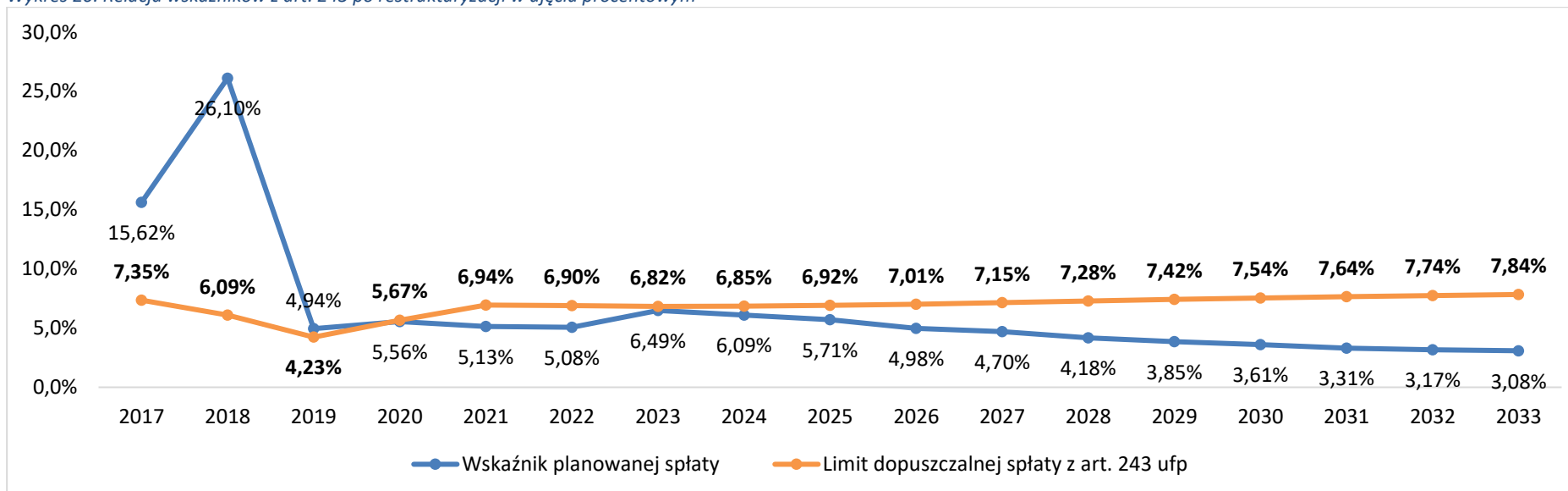
Dla długu po konsolidacji zaplanowano siedmio- i ośmioletnią karencję na spłatę kapitału do 2026 roku oraz piętnastoletni tenor. W ten sposób dług Gminy zostanie spłacony w całości do końca 2033 roku. Po konsolidacji Gmina będzie regulowała niższe raty kapitałowe w latach 2019-2025 w stosunku do obecnie obowiązujących harmonogramów (kolumna 10 w tabeli powyżej). W ten sposób finanse Gminy zostaną dodatkowo odciążone w tym okresie.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Poraj

Poniższe grafiki przedstawiają kolejno:

- relację wskaźników z art. 243 w ujęciu procentowym po restrukturyzacji zobowiązań zgodnie z powyższym harmonogramem;
- spłatę długu po restrukturyzacji długu wraz z nominalnym wskaźnikiem dopuszczalnej spłaty;

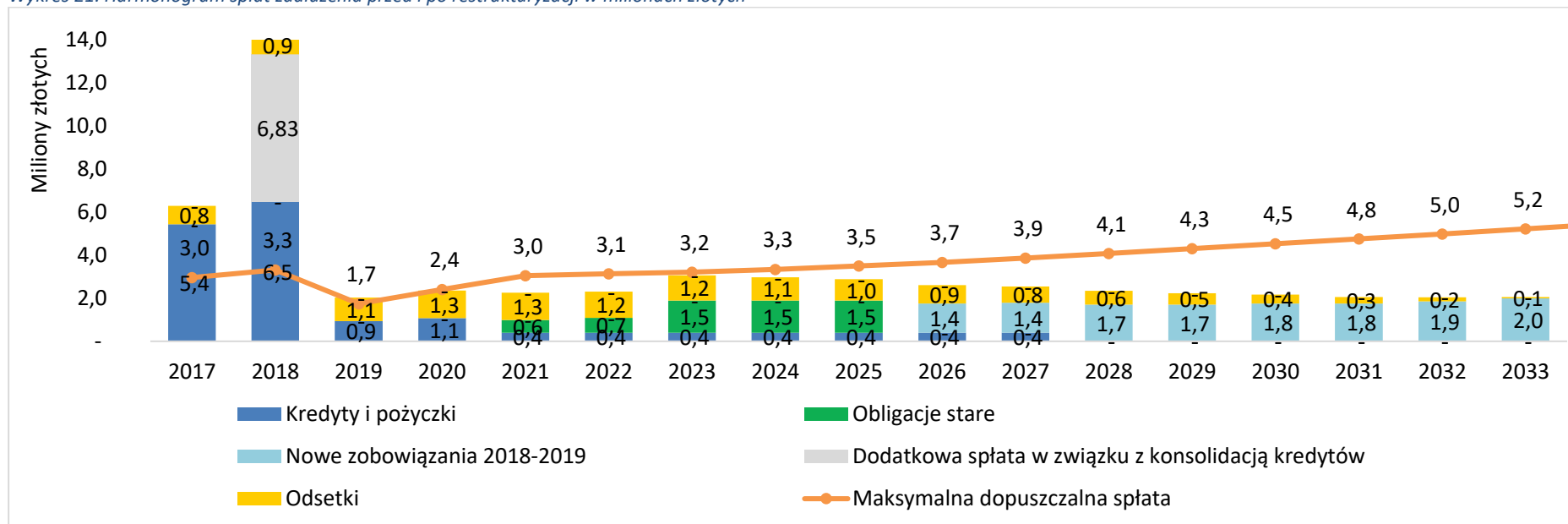
Wykres 20. Relacja wskaźników z art. 243 po restrukturyzacji w ujęciu procentowym

źródło: opracowanie własne

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Poraj

Wykres 21. Harmonogram spłat zadłużenia przed i po restrukturyzacji w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

Odsetki przedstawione na wykresie obliczono przy założeniu marży dla nowego finansowania w wysokości 3,0% ponad stawkę WIBOR (pozostałe założenia prognozy niezmienione). Po konsolidacji zadłużenia Gmina przekroczy dopuszczalny poziom spłaty zadłużenia z art. 243 ufp jedynie w 2018 i 2019 roku. Niespełnienie relacji wynika ze spłaty zobowiązań istniejących na moment uchwalenia programu postępowania naprawczego, a zatem jest dopuszczalne⁵. Oznacza to, że w przypadku powodzenia zaplanowanych działań naprawczych, Gmina mogłaby zakończyć działalność w programie postępowania naprawczego z końcem 2019 r.

⁵ Art. 240a ust. 4 ufp

c. Wybór instrumentu dłużnego

Ustawa o finansach publicznych z 2009 r. dopuszcza zaciąganie długu przez JST w postaci kredytów i pożyczek oraz emitowanych papierów wartościowych przez jednostki samorządu terytorialnego. Zgodnie z zapisami ustawy, JST mogą zaciągać kredyty i pożyczki oraz emitować papiery wartościowe m.in. właśnie na pokrycie planowanego deficytu budżetu oraz spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu zaciągniętych pożyczek i kredytów⁶.

Gmina Poraj znajduje się w szczególnej sytuacji postępowania naprawczego. Oznacza to, że nowe zobowiązanie dłużne potencjalnie może zostać pozyskane nie tylko z rynku, ale także poprzez pożyczkę z budżetu państwa.

Oba wyżej wymienione rozwiązania zostały omówione jako Wariant I i Wariant II poniżej.

Wariant I – emisja obligacji

Z uwagi na zaplanowaną znaczną karencję na spłatę kapitału z tytułu planowanego nowego zobowiązania (7-8 lat) i okres finansowania (15 lat) jako preferowany instrument dłużny wybrano obligacje komunalne, przy których taka charakterystyka będzie prawdopodobnie lepiej przyjęta przez instytucje finansowe niż w przypadku kredytu bankowego. Ponadto emisja obligacji komunalnych nie podlega ustawie Prawo zamówień publicznych, a więc nie wymaga przeprowadzenia przetargu. Poniżej opisano ten instrument dłużny.

Zgodnie z zapisami ustawy o obligacjach z dnia 15 stycznia 2015 r. Gminy mają prawo emitować obligacje⁷. Obligacje emitowane przez JST zwyczajowo zwane są komunalnymi.

Obligacja to papier wartościowy emitowany w serii, w którym emitent stwierdza, że jest dłużnikiem właściciela obligacji (inaczej: obligatariusza) oraz że zobowiązuje się wobec niego do spełnienia określonego świadczenia⁸.

Najważniejsze cechy obligacji komunalnych:

- emitowane są na podstawie uchwały rady jednostki,
- wymagają opinii RIO nt. możliwości wykupu obligacji,
- jedna seria obligacji ma jeden termin zapadalności (wykupu) oraz określone oprocentowanie,
- do terminu zapadalności płacone są same odsetki od wartości nominalnej obligacji,
- odsetki opierają się o wybraną stopę WIBOR oraz marżę inwestora,

---

⁶ Art. 89 ust. 1 ufp.

⁷ Art. 2 ust. 5 ustawy o obligacjach z dnia 15 stycznia 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 238).

⁸ Art. 4 pkt 1 ustawy op.cit.

- seria obligacji wykupywana jest w terminie zapadalności, jednorazowo,
- obligacje są zdematerializowane, co oznacza, że depozytariusz przechowuje je w formie zapisu księgowego w systemie komputerowym,
- często zawierają możliwość wcześniejszego wykupu.

Emisja obligacji komunalnych nie wymaga przeprowadzenia procedury przetargowej⁹. Oznacza to, że nie ma utrudnień w pozyskaniu finansowania wynikających z zapisów ustawy Pzp, takich jak w przypadku kredytów, w tym minimalnym czasem trwania postępowania zamówienia publicznego. Emisja odbywa się na podstawie ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych¹⁰. Emisja obligacji komunalnych może być przeprowadzana w trybie oferty publicznej lub prywatnej (niepublicznej).

Najważniejsze cechy oferty publicznej:

- kierowana do nieograniczonej liczby adresatów, także z wykorzystaniem środków masowego przekazu,
- wymagane jest pośrednictwo firmy inwestycyjnej – zawarta zostaje umowa z biurem maklerskim, które będzie pełniło funkcję oferującego, tj. podmiotu pośredniczącego w sprzedaży obligacji. Za jego pośrednictwem inwestorzy mogą składać zapisy na obligacje¹¹,
- oferta publiczna może mieć efekt promocyjny, pozwala m.in. skierować ofertę do mieszkańców. W ten sposób mogą oni nie tylko bezpiecznie ulokować środki finansowe, ale także partycypować w realizacji rozwoju swojej JST.

Najważniejsze cechy emisji prywatnej:

- kierowana maksymalnie do 149 adresatów¹²,
- nie korzysta się z ogłoszeń w środkach masowego przekazu,
- inwestor przyjmuje skierowaną do niego ofertę nabycia, po czym wpłaca środki na rachunek emitującej JST.

Procedura związana z przeprowadzeniem oferty publicznej:

---

⁹ Art. 4 ust. 3 lit. j ustawy z dnia 29.01.2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 907 z późn. zm.).

¹⁰ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 1382).

¹¹ Art. 19 ust 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 1382).

¹² Art. 3 ust. 1 ustawy op.cit.

- opracowanie dokumentacji ofertowej dla inwestorów,
- wybór firmy inwestycyjnej poprzez przetarg albo zapytanie o cenę,
- zawarcie umowy z firmą inwestycyjną,
- dematerializacja obligacji w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych (dalej: KDPW),
- zapisy inwestorów w biurach maklerskich,
- zamknięcie emisji.

Procedura związana z przeprowadzeniem oferty prywatnej:

- opracowanie dokumentacji dla procedury konkurencyjnej, dającej możliwość porównania ofert,
- rozestanie informacji o emisji do banków i/lub domów maklerskich,
- ewentualne negocjacje z potencjalnymi inwestorami,
- porównanie ofert i wybór agenta emisji oraz nabywców obligacji.

Koszty przeprowadzenia emisji prywatnej są niższe niż w przypadku oferty publicznej z uwagi na prostszą procedurę. Zwykle agent emisji pełni jednocześnie rolę gwaranta emisji i obejmuje ją w całości. Z uwagi na powyższe, w przypadku emisji obligacji przez Gmina Poraj **zdecydowano o przeprowadzeniu emisji obligacji w formie oferty prywatnej.**

W przypadku, gdyby nie udało się pozyskać inwestora na obligacje, Gmina spróbuje pozyskać finansowanie poprzez zaciągnięcie kredytu konsolidacyjnego.

Wariant II – pożyczka z budżetu państwa

W związku z koniecznością realizacji zadań publicznych oraz wypełniania istniejących zobowiązań Gmina Poraj planuje również złożyć wniosek do Ministra Finansów z prośbą o udzielenie pożyczki z budżetu państwa. Otrzymanie takiej pożyczki jest obwarowane szeregiem wymagań formalno-prawnych oraz wymaga akceptacji Ministra Finansów, co może pochłonąć znaczną ilość czasu. Jednocześnie nie ma gwarancji pozytywnego rozpatrzenia wniosku. Z wyżej wymienionych powodów finansowanie deficytu i spłat zaciągniętych zobowiązań z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek poprzez pożyczkę z budżetu państwa potraktowano jako Wariant II, czyli dodatkowy.

Jednostce samorządu terytorialnego może być udzielona pożyczka z budżetu państwa jeżeli¹³:

- jednostka samorządu terytorialnego realizuje postępowanie naprawcze lub przystępuje do jego realizacji oraz

---

¹³ Art. 224 ust. 6 ufp

- z analizy programu postępowania naprawczego wynika, że w stopniu wysoce prawdopodobnym:
  - nastąpi poprawa sytuacji finansowej tej jednostki oraz skuteczności w wykonywaniu jej ustawowych zadań,
  - zachowane zostaną zasady określone w art. 242-244, na koniec roku, w którym upływa termin spłaty pożyczki,
  - zapewniona zostanie spłata wraz z odsetkami.

Szczegółowy zakres informacji niezbędnych do dokonania oceny Minister Finansów określił w rozporządzeniu¹⁴. Zgodnie z zapisami rozporządzenia przedmiotem umowy jest opracowanie elementów wniosku o udzielenie pożyczki z budżetu państwa, czyli właśnie m.in. programu postępowania naprawczego, a także uzyskanie szeregu opinii, oświadczeń i zaświadczeń. Pożyczka jest zabezpieczona w co najmniej 100% kwoty wierzytelności z tytułu umowy pożyczki. Zabezpieczenie wierzytelności z tytułu umowy pożyczki stanowią weksle własne in blanco lub akt notarialny o poddaniu się egzekucji w trybie art. 777 § 1 pkt 5 kodeksu cywilnego.

Za pozyskaniem środków poprzez pożyczkę z budżetu państwa przemawia **preferencyjne oprocentowanie** takiej wierzytelności, które prawdopodobnie będzie wynosić **ok. 3% p.a.**

d. Podsumowanie

Gmina Poraj, nawet po wprowadzeniu planowanych działań naprawczych z zakresu dochodów i wydatków wciąż musi znaleźć finansowanie dla planowanego deficytu budżetu oraz spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu zaciągniętych pożyczek i kredytów. Ustalono, że brakująca kwota to łącznie **13 498 000,00 zł**. Gmina zaciągnie nowe zobowiązanie dłużne w ww. wysokości, a spłata kapitału odbędzie się w latach 2026-2033 – struktura spłaty opiera się na wnioskach z analizy zdolności kredytowej. Całość kwoty posłuży do spłaty harmonogramowych rat kredytów i pożyczek oraz częściowej konsolidacji zadłużenia, a więc sam **dług Gminy nie wzrośnie w wyniku działań naprawczych**.

Opracowano dwa warianty pozyskania tych środków, tj. poprzez emisję obligacji przez Gminę lub poprzez uzyskanie pożyczki z budżetu państwa. Za emisją obligacji przemawia potencjalna akceptacja na rynku kapitałowym dla 8-letniej karencji na wykup pierwszych serii. Za pożyczką z budżetu państwa przemawia potencjalnie niskie oprocentowanie, jednak jej uzyskanie stoi pod znakiem zapytania.

---

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2010 w sprawie pożyczek z budżetu państwa udzielanych jednostkom samorządu terytorialnego w ramach postępowań ostrożnościowych lub naprawczych (Dz.U. Nr 257, poz. 1730)

Planowana wcześniejsza spłata dwóch kredytów środkami z nowego zobowiązania długoterminowego będzie wymagała zgłoszenia takich planów wierzycielom (banki spółdzielcze).

Podsumowanie

Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Katowicach w uchwale Nr 320/XXVI/2017 wezwało Gminę Poraj do opracowania i uchwalenia programu postępowania naprawczego oraz przedłożenia tego programu celem zaopiniowania do Regionalnej Izby Obrachunkowej w Katowicach. Podstawową przesłanką do stworzenia programu postępowania naprawczego było dostrzeżone przez RIO zagrożenie możliwości uchwalenia budżetu na 2018 r. z uwagi na wystąpienie przesłanek, o których mowa w art. 243 ust. 1 ustawy o finansach publicznych (niezachowanie nierówności limitującej dopuszczalną obsługę długu w danym roku).

Jak wynikało z analizy finansów Gminy Poraj, powodem utraty dostatecznej płynności finansowej są przede wszystkim brak środków budżetu na spłatę zobowiązań kredytowych w rachunku bieżącym. Zobowiązania takie były zaciągane przez Gminę w 2016 i 2017 r. Pierwotnie w 2017 r. Gmina planowała pokrycie niedoborów środków pieniędzmi z emisji obligacji w 2017 r. Gmina przeprowadziła konkurs na agenta emisji mającego zagwarantować uplasowanie ww. obligacji otrzymując jedną ofertę od wykonawcy. Niestety Gmina nie uzyskała pozytywnej opinii Regionalnej Izby Obrachunkowej w ww. przedmiocie i zaniechała emisji obligacji w 2017 r.

Rewizja planu budżetu na 2017 r. wykazała, że najprawdopodobniej w tym roku Gminie zabraknie ponad 400 tys. zł na pokrycie swoich zobowiązań wynikających z wymagalnych wydatków majątkowych. Będą one musiały zostać pokryte wydatkami roku 2018.

Aby odciążyć budżet w najbliższych latach, poza działaniami naprawczymi w zakresie dochodów i wydatków konieczne jest przeprowadzenie restrukturyzacji długu poprzez konsolidację wybranych kredytów, przez którą udałoby się uzyskać kilkuletnią karencję na spłatę części kapitałowej zadłużenia.

W niniejszym programie zaplanowano szereg działań naprawczych zmierzających do sytuacji, w której Gmina będzie w możliwie krótkim okresie spełniała relacje określone w art. 243 ufp, co jest podstawą do zakończenia działań naprawczych. Zaplanowane działania w ramach niniejszego programu postępowania naprawczego mają skutkować:

- trwałym wzrostem dochodów bieżących,
- trwałym ograniczeniem wydatków bieżących,
- ograniczeniem wydatków majątkowych w 2019 r.,
- sfinansowaniem rozchodów z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek w 2018 i 2019 r.,

- obniżeniem kwot rozchodów w najbliższych latach.

Wśród działań podnoszących dochody bieżące zaplanowano ich **zwiększenie o 294 000 złotych**:

- zwiększenie dochodów z podatku od nieruchomości o 3% począwszy od 1 stycznia 2018 roku. Ma to się przełożyć na wzrost dochodów bieżących w roku 2018 i latach kolejnych o **114 000 złotych rocznie**.
- Obłożenie spółki PORECO kosztami korzystania z infrastruktury dzierżawionej od Gminy Poraj w kwocie 15 000 złotych brutto miesięcznie od początku 2018 r. Działanie to pozwoli na uzyskanie dodatkowych wpływów do budżetu Gminy w wysokości **180 000 złotych rocznie**.

Wśród działań naprawczych na rzecz ograniczenia wydatków bieżących zaplanowano:

- Ograniczenie wydatków związanych z bieżącym funkcjonowaniem Urzędu Gminy i jednostek podległych
- Ograniczenie kosztów energii
- Program dobrowolnych odejść pracowników
- Redukcja zatrudnienia

Działania te mają przełożyć się na podniesienie wyniku budżetu o **ponad 0,85 mln złotych w 2018 r., aby w kolejnych latach przekroczyć 1,60 i 1,70 mln złotych**.

Dodatkowo o **prawie 2,2 mln zł obniżone zostały zaplanowane na 2019 r. wydatki na inwestycje**.

Łącznie efekt netto zaplanowanych działań wyniesie **+1 150 tys. zł** w 2018 r. względem zrewidowanego projektu budżetu (**wynik budżetu + 906 tys. zł**), w 2019 r. **+ 4 088 tys. zł**, a od 2020 r. więcej niż **+2 000 tys. zł rocznie**.

Po wprowadzeniu planowanych działań naprawczych z zakresu dochodów i wydatków zaplanowano sfinansowanie spłaty wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu zaciągniętych pożyczek i kredytów (**łącznie 13 498 000 zł**, w tym 12 559 000 zł w 2018 r. i 939 000 zł w roku 2019). Opracowano dwa warianty pozyskania tych środków, tj. poprzez emisję obligacji przez Gminę lub poprzez uzyskanie pożyczki z budżetu państwa. Za emisją obligacji przemawia potencjalna akceptacja na rynku kapitałowym dla 8-letniej karencji na wykup pierwszych serii. Za pożyczką z budżetu państwa przemawia potencjalnie niskie oprocentowanie, jednak jej uzyskanie zależy w gestii Ministra Finansów.

Plan wdrożenia programu naprawczego

a. Ograniczenie wydatków bieżących

1. Ograniczenie wydatków związanych z bieżącym funkcjonowaniem Urzędu Gminy i jednostek podległych – z chwilą podjęcia uchwały budżetowej i WPF zgodnych z niniejszym programem postępowania naprawczego
2. Ograniczenie kosztów energii – z chwilą podjęcia uchwały budżetowej i WPF zgodnych z niniejszym programem postępowania naprawczego.
3. Program dobrowolnych odejść pracowników – w ciągu I kwartału 2018 r.
4. Redukcja zatrudnienia – w I połowie 2018 r.

b. Ograniczenia wydatków majątkowych

Ograniczenie w czasie realizacji części wydatków majątkowych zaplanowanych na 2019 r. – z chwilą przyjęcia WPF zgodnej z niniejszym programem postępowania naprawczego.

c. Wzrost dochodów bieżących

Zwiększenie dochodów z podatku od nieruchomości – w całym okresie 2018 r., poprzez rewizję stanu realnego nieruchomości na terenie Gminy oraz wezwanie mieszkańców do uregulowania zaległości w zakresie podatku.

d. Pozyskanie finansowania

Konieczne jest pozyskanie finansowania zwrotnego w latach 2018 i 2019. W 2018 r. przyjęto, że będzie to do końca roku 2018, jednak efektywnie powinno odbyć się to w pierwszej połowie bieżącego roku. Założono, że finansowanie na 2019 r. do końca tego roku.

Załączniki

- a. Wieloletnia prognoza finansowa na lata 2018-2033

L.p.	Wyszczególnienie	2015	2016	III kwartał 2017	2017
1	Dochody ogółem	38 175 324,23	36 052 648,73	52 626 007,72	40 236 547,75
1.1	Dochody bieżące	29 403 786,23	35 605 534,23	42 685 738,39	39 643 771,53
1.1.1	dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych	10 052 866,00	10 231 880,00	11 177 763,00	11 177 763,00
1.1.2	dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych	140 000,00	215 900,00	235 000,00	235 000,00
1.1.3	podatki i opłaty	6 990 074,92	9 866 004,00	9 814 159,00	7 250 000,00
1.1.3.1	z podatku od nieruchomości	3 740 836,00	4 860 000,00	4 773 500,00	4 773 500,00
1.1.4	z subwencji ogólnej	7 958 976,00	8 271 806,00	8 376 109,00	8 376 109,00
1.1.5	z tytułu dotacji i środków przeznaczonych na cele bieżące	3 672 299,34	7 469 429,68	11 834 107,56	11 834 107,56
1.2	Dochody majątkowe, w tym	8 771 538,00	447 114,50	9 940 269,33	592 776,22
1.2.1	ze sprzedaży majątku	4 135 553,38	151 327,53	5 177 870,00	23 026,00
1.2.2	z tytułu dotacji oraz środków przeznaczonych na inwestycje	1 153 356,00	295 786,97	4 755 399,33	562 750,22
2	Wydatki ogółem	37 210 273,13	38 962 556,76	47 187 758,41	40 225 409,10
2.1	Wydatki bieżące, w tym:	28 764 183,44	34 767 033,21	41 246 498,11	38 456 976,11
2.1.1	z tytułu poręczeń i gwarancji	-	-	-	-
2.1.1.1	w tym: gwarancje i poręczenia podlegające wyłączeniu z limitów spłaty zobowiązań określonych w art. 243 ustawy	-	-	-	-
2.1.2	na spłatę przejętych zobowiązań samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej przekształconego na zasadach określonych w przepisach o działalności leczniczej, w wysokości w jakiej nie podlegają sfinansowaniu dotacją z budżetu państwa)	-	-	-	-
2.1.3	wydatki na obsługę długu	766 800,00	806 203,30	922 000,00	846 700,00
2.1.3.1	w tym odsetki i dyskonto określone w art. 243 ust. 1 ustawy	766 800,00	806 203,30	922 000,00	846 700,00
2.1.3.1.1	odsetki i dyskonto podlegające wyłączeniu z limitu spłaty zobowiązań, o którym mowa w art. 243 ustawy, w terminie nie dłuższym niż 90 dni po zakończeniu programu, projektu lub zadania i otrzymaniu refundacji z tych środków (bez odsetek i dyskonta od zobowiązań na wkład krajowy)	-	-	-	-

2.1.3.1.2	odsetki i dyskonto podlegające wyłączeniu z limitu spłaty zobowiązań, o którym mowa w art. 243 ustawy, z tytułu zobowiązań na wkład krajowy	-	-	-	-
2.2	Wydatki majątkowe	8 446 089,69	4 195 523,55	5 941 260,30	1 768 432,99
3	Wynik budżetu	965 051,10	- 2 909 908,03	5 438 249,31	11 138,65
4	Przychody budżetu	4 995 000,00	49 200,00	-	5 000 000,00
4.1	Nadwyżka budżetowa z lat ubiegłych	-	-	-	-
4.1.1	w tym na pokrycie deficytu budżetu	-	-	-	-
4.2	Wolne środki, o których mowa w art. 217 ust.2 pkt 6 ustawy	-	-	-	-
4.2.1	w tym na pokrycie deficytu budżetu	-	-	-	-
4.3	Kredyty, pożyczki, emisja papierów wartościowych	4 995 000,00	49 200,00	-	5 000 000,00
4.3.1	w tym na pokrycie deficytu budżetu	4 631 927,00	-	-	-
4.4	Inne przychody niezwiązane z zaciągnięciem długu	-	-	-	-
4.4.1	w tym na pokrycie deficytu budżetu	-	-	-	-
5	Rozchody budżetu	363 073,00	900 199,94	5 438 249,31	5 438 249,31
5.1	Spłaty rat kapitałowych kredytów i pożyczek oraz wykup papierów wartościowych	363 073,00	900 199,94	5 438 249,31	5 438 249,31
5.1.1	w tym łączna kwota przypadających na dany rok kwot wyłączeń, o którym mowa w art. 243 ustawy	-	-	-	-
5.1.1.1	w tym kwota przypadających na dany rok kwot wyłączeń określonych w art. 243 ust. 3 pkt 1 ustawy	-	-	-	-
5.1.1.2	kwota przypadających na dany rok kwot wyłączeń określonych w art. 243 ust. 3a ustawy	-	-	-	-
5.1.1.3	kwota przypadających na dany rok kwot wyłączeń innych niż określone w art. 243	-	-	-	-
5.2	Inne rozchody niezwiązane ze spłatą długu	-	-	-	-
6	Kwota długu	21 227 060,58	24 358 311,58	18 891 510,80	26 168 621,46
7	Kwota zobowiązań wynikających z przejęcia przez jednostkę samorządu terytorialnego zobowiązań po likwidowanych i przekształcanych jednostkach zaliczanych do sektora finansów publicznych	-	-	-	-

8	Relacja zrównoważenia wydatków bieżących, o której mowa w art. 242 ustawy				
8.1	Różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi	639 602,79	838 501,02	1 439 240,28	1 186 795,42
8.2	Różnica między dochodami bieżącymi, powiększonymi o nadwyżkę budżetową określoną w pkt 4.1. i wolne środki określone w pkt 4.2. a wydatkami bieżącymi, pomniejszonymi o wydatki	639 602,79	838 501,02	1 439 240,28	1 186 795,42
9	Wskaźnik spłaty zobowiązań				
9.1	Wskaźnik planowanej łącznej kwoty spłaty zobowiązań, o której mowa w art. 243 ust. 1 ustawy do dochodów ogółem, bez uwzględnienia zobowiązań związku współtworzonego przez jednostkę samorządu terytorialnego i bez uwzględniania ustawowych wyłączeń przypadających na dany rok	2,96%	4,73%	12,09%	15,62%
9.2	Wskaźnik planowanej łącznej kwoty spłaty zobowiązań, o której mowa w art. 243 ust. 1 ustawy do dochodów ogółem, bez uwzględnienia zobowiązań związku współtworzonego przez jednostkę samorządu terytorialnego, po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń przypadających na dany rok	2,96%	4,73%	12,09%	15,62%
9.3	Kwota zobowiązań związku współtworzonego przez jednostkę samorządu terytorialnego przypadających do spłaty w danym roku budżetowym, podlegająca doliczeniu zgodnie z art. 244 ustawy	-	-	-	-
9.4	Wskaźnik planowanej łącznej kwoty spłaty zobowiązań, o której mowa w art. 243 ust. 1 ustawy do dochodów ogółem, po uwzględnieniu zobowiązań związku współtworzonego przez jednostkę samorządu terytorialnego oraz po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń przypadających na dany rok	2,96%	4,73%	12,09%	15,62%
9.5	Wskaźnik dochodów bieżących powiększonych o dochody ze sprzedaży majątku oraz pomniejszonych o wydatki bieżące, do dochodów ogółem budżetu, ustalony dla danego roku (wskaźnik jednoroczny)	12,51%	2,75%	12,57%	3,01%
9.6	Dopuszczalny wskaźnik spłaty zobowiązań określony w art. 243 ustawy, po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczony w oparciu o plan 3 kwartałów roku poprzedzającego rok budżetowy (wskaźnik ustalony w oparciu o średnią arytmetyczną z 3 poprzednich lat)	0,00%	0,00%	0,00%	9,43%

9.6.1	Dopuszczalny wskaźnik spłaty zobowiązań określony w art. 243 ustawy, po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczony w oparciu o wykonanie roku poprzedzającego rok budżetowy (wskaźnik ustalony w oparciu o średnią arytmetyczną z 3 poprzednich lat)	0,00%	0,00%	0,00%	7,35%
9.7	Informacja o spełnieniu wskaźnika spłaty zobowiązań określonego w art. 243 ustawy, po uwzględnieniu zobowiązań związku współtworzonego przez jednostkę samorządu terytorialnego oraz po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczonego w oparciu o plan 3 kwartałów roku poprzedzającego rok budżetowy				
9.7.1	Informacja o spełnieniu wskaźnika spłaty zobowiązań określonego w art. 243 ustawy, po uwzględnieniu zobowiązań związku współtworzonego przez jednostkę samorządu terytorialnego oraz po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczonego w oparciu o wykonanie roku poprzedzającego rok budżetowy				
10	Przeznaczenie prognozowanej nadwyżki budżetowej, w tym na:	-	-	-	11 138,65
10.1	Spłaty kredytów, pożyczek i wykup papierów wartościowych	-	-	-	11 138,65
11	Informacje uzupełniające o wybranych rodzajach wydatków budżetowych				
11.1	Wydatki bieżące na wynagrodzenia i składki od nich naliczane	13 850 724,14	17 176 082,77	17 864 046,80	17 864 046,80
11.2	Wydatki związane z funkcjonowaniem organów jednostki samorządu terytorialnego	4 575 202,87	4 784 582,74	4 462 988,00	4 462 988,00
11.3	Wydatki objęte limitem art. 226 ust. 3 ustawy	12 063 407,87	4 840 863,42	6 927 103,10	6 927 103,10
11.3.1	bieżące	-	-	1 008 542,80	1 008 542,80
11.3.2	majątkowe	12 063 407,87	4 840 863,42	5 918 560,30	5 918 560,30
11.4	Wydatki inwestycyjne kontynuowane	12 063 407,87	4 710 863,42	3 352 166,43	3 352 166,43
11.5	Nowe wydatki inwestycyjne	2 562 025,45	130 000,00	2 566 393,87	2 566 393,87
11.6	Wydatki majątkowe w formie dotacji	-	334 054,60	-	-
12	Finansowanie programów, projektów lub zadań realizowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy				
12.1	Dochody bieżące na programy, projekty lub zadania finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy	91 378,64	404 207,85	1 515 855,81	1 515 855,81
12.1.1	- w tym środki określone w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy	-	404 207,85	1 515 855,81	1 515 855,81

12.1.1.1	- w tym środki określone w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy wynikające wyłącznie z zawartych umów na realizację programu, projektu lub zadania	-	-	-	-
12.2	Dochody majątkowe na programy, projekty lub zadania finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy	1 463 523,19	335 000,00	4 218 890,66	4 218 890,66
12.2.1	- w tym środki określone w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy	1 463 523,19	335 000,00	4 218 890,66	4 218 890,66
12.2.1.1	- w tym środki określone w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy wynikające wyłącznie z zawartych umów na realizację programu, projektu lub zadania	-	-	-	-
12.3	Wydatki bieżące na programy, projekty lub zadania finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy	219 031,44	404 207,85	1 489 068,71	1 489 068,71
12.3.1	- w tym finansowane środkami określonymi w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy	219 031,44	404 207,85	1 489 068,71	1 489 068,71
12.3.2	Wydatki bieżące na realizację programu, projektu lub zadania wynikające wyłącznie z zawartych umów z podmiotem dysponującym środkami, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy	-	-	-	-
12.4	Wydatki majątkowe na programy, projekty lub zadania finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy	4 698 547,55	1 636 471,00	3 921 197,83	3 718 890,66
12.4.1	- w tym finansowane środkami określonymi w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy	4 698 547,55	1 636 471,00	3 921 197,83	3 718 890,66
12.4.2	Wydatki majątkowe na realizację programu, projektu lub zadania wynikające wyłącznie z zawartych umów z podmiotem dysponującym środkami, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy	-	-	-	-
12.5	Wydatki na wkład krajowy w związku z umową na realizację programu, projektu lub zadania finansowanego z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy bez względu na stopień finansowania tymi środkami	-	-	202 307,17	202 307,17
12.5.1	- w tym w związku z już zawartą umową na realizację programu, projektu lub zadania	-	-	-	-
12.6	Wydatki na wkład krajowy w związku z zawartą po dniu 1 stycznia 2013 r. umową na realizację programu, projektu lub zadania finansowanego w co najmniej 60% środkami, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy	-	-	-	-
12.6.1	- w tym w związku z już zawartą umową na realizację programu, projektu lub zadania	-	-	-	-
12.7	Przychody z tytułu kredytów, pożyczek, emisji papierów wartościowych powstające w związku z umową na realizację programu, projektu lub zadania finansowanego z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy bez względu na stopień finansowania tymi środkami	-	-	-	-

12.7.1	- w tym w związku z już zawartą umową na realizację programu, projektu lub zadania	-	-	-	-
12.8	Przychody z tytułu kredytów, pożyczek, emisji papierów wartościowych powstające w związku z zawartą po dniu 1 stycznia 2013 r. umową na realizację programu, projektu lub zadania finansowanego w co najmniej 60% środkami, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy	-	-	-	-
12.8.1	- w tym w związku z już zawartą umową na realizację programu, projektu lub zadania	-	-	-	-
13	Kwoty dotyczące przejęcia i spłaty zobowiązań po samodzielnych publicznych zakładach opieki zdrowotnej oraz pokrycia ujemnego wyniku				
13.1	Kwota zobowiązań wynikających z przejęcia przez jednostkę samorządu terytorialnego zobowiązań po likwidowanych i przekształcanych samodzielnych zakładach opieki zdrowotnej	-	-	-	-
13.2	Dochody budżetowe z tytułu dotacji celowej z budżetu państwa, o której mowa w art. 196 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz.U. Nr 112, poz. 654, z późn. zm.)	-	-	-	-
13.3	Wysokość zobowiązań podlegających umorzeniu, o którym mowa w art. 190 ustawy o działalności leczniczej	-	-	-	-
13.4	Wydatki na spłatę przejętych zobowiązań samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej przekształconego na zasadach określonych w przepisach o działalności leczniczej	-	-	-	-
13.5	Wydatki na spłatę przejętych zobowiązań samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej likwidowanego na zasadach określonych w przepisach o działalności leczniczej	-	-	-	-
13.6	Wydatki na spłatę zobowiązań samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej przejętych do końca 2011 r. na podstawie przepisów o zakładach opieki zdrowotnej	-	-	-	-
13.7	Wydatki bieżące na pokrycie ujemnego wyniku finansowego samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej	-	-	-	-
14	Dane uzupełniające o długi i jego spłacie				
14.1	Spłaty rat kapitałowych oraz wykup papierów wartościowych, o których mowa w pkt. 5.1., wynikające wyłącznie z tytułu zobowiązań już zaciągniętych	363 073,00	900 199,94	5 438 249,31	5 438 249,31
14.2	Kwota długu, którego planowana spłata dokona się z wydatków budżetu	-	-	-	2 277 110,66

14.3	Wydatki zmniejszające dług, w tym	303 517,39	-	-	-
14.3.1	splata zobowiązań wymagalnych z lat poprzednich, innych niż w pkt 14.3.3	303 517,39	-	-	-
14.3.2	związane z umowami zaliczanymi do tytułów dłużnych wliczanych w państwowy dług publiczny	-	-	-	-
14.3.3	wypłaty z tytułu wymagalnych poręczeń i gwarancji	-	-	-	-
14.4	Wynik operacji niekasowych wpływających na kwotę długu (m.in. umorzenia, różnice kursowe)	66 963,00	17 749,06	28 551,47	28 551,47
15	Dane dotyczące emitowanych obligacji przychodowych				
15.1	Środki z przedsięwzięcia gromadzone na rachunku bankowym, w tym:	-	-	-	-
15.1.1	środki na zaspokojenie roszczeń obligatariuszy	-	-	-	-
15.2	Wydatki bieżące z tytułu świadczenia emitenta należnego obligatariuszom, nieuwzględniane w limicie spłaty zobowiązań, o którym mowa w art. 243 ustawy	-	-	-	-
16	Stopnie niezachowania relacji określonych w art. 242–244 ustawy w przypadku określonym w ...** ustawy				
16.1	Stopień niezachowania relacji zrównoważenia wydatków bieżących, o której mowa w poz. 8.2	-	-	-	-
16.2	Stopień niezachowania wskaźnika spłaty zobowiązań, o którym mowa w poz. 9.7	-	-	-	-
16.3	Stopień niezachowania wskaźnika spłaty zobowiązań, o którym mowa w poz. 9.7.1	-	-	-	-

2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
54 445 000,69	41 209 775,62	42 433 980,00	43 909 000,00	45 478 000,00	47 116 000,00	48 793 000,00	50 527 000,00	52 317 000,00
39 636 000,00	40 973 000,00	42 369 000,00	43 909 000,00	45 478 000,00	47 116 000,00	48 793 000,00	50 527 000,00	52 317 000,00
10 800 000,00	11 469 000,00	12 179 000,00	12 958 000,00	13 747 000,00	14 584 000,00	15 442 000,00	16 335 000,00	17 263 000,00
260 000,00	277 000,00	295 000,00	314 000,00	334 000,00	355 000,00	376 000,00	398 000,00	421 000,00
7 364 000,00	7 531 000,00	7 702 000,00	7 892 000,00	8 087 000,00	8 287 000,00	8 492 000,00	8 702 000,00	8 917 000,00
4 887 500,00	4 998 000,00	5 111 000,00	5 236 000,00	5 365 000,00	5 497 000,00	5 632 000,00	5 770 000,00	5 912 000,00
8 300 000,00	8 491 000,00	8 687 000,00	8 905 000,00	9 128 000,00	9 357 000,00	9 591 000,00	9 831 000,00	10 077 000,00
11 953 000,00	12 228 000,00	12 510 000,00	12 823 000,00	13 144 000,00	13 473 000,00	13 810 000,00	14 156 000,00	14 510 000,00
14 809 000,69	236 775,62	64 980,00	-	-	-	-	-	-
1 930 000,00	-	-	-	-	-	-	-	-
12 879 000,69	236 775,62	64 980,00	-	-	-	-	-	-
53 682 557,89	41 209 175,62	41 359 380,00	42 915 316,00	44 384 316,00	45 222 316,00	46 899 316,00	48 633 316,00	50 564 316,00
37 785 444,79	38 060 895,25	39 479 707,12	40 918 271,38	42 363 076,98	43 868 097,31	45 372 040,97	46 929 535,88	48 494 665,42
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
890 000,00	1 096 400,00	1 283 300,00	1 259 700,00	1 215 300,00	1 166 100,00	1 077 600,00	989 100,00	855 000,00
890 000,00	1 096 400,00	1 283 300,00	1 259 700,00	1 215 300,00	1 166 100,00	1 077 600,00	989 100,00	855 000,00
-	-	-	-	-	-	-	-	-

-	-	-	-	-	-	-	-	-
15 897 113,10	3 148 280,37	1 879 672,88	1 997 044,62	2 021 239,02	1 354 218,69	1 527 275,03	1 703 780,12	2 069 650,58
762 442,80	600,00	1 074 600,00	993 684,00	1 093 684,00	1 893 684,00	1 893 684,00	1 893 684,00	1 752 684,00
12 559 000,00	939 000,00	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
12 559 000,00	939 000,00	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
13 321 442,80	939 600,00	1 074 600,00	993 684,00	1 093 684,00	1 893 684,00	1 893 684,00	1 893 684,00	1 752 684,00
13 321 442,80	939 600,00	1 074 600,00	993 684,00	1 093 684,00	1 893 684,00	1 893 684,00	1 893 684,00	1 752 684,00
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
24 379 068,00	23 978 468,00	22 503 868,00	21 060 184,00	19 966 500,00	18 072 816,00	16 179 132,00	14 285 448,00	12 532 764,00
-	-	-	-	-	-	-	-	-

1 850 555,21	2 912 104,75	2 889 292,88	2 990 728,62	3 114 923,02	3 247 902,69	3 420 959,03	3 597 464,12	3 822 334,58
1 850 555,21	2 912 104,75	2 889 292,88	2 990 728,62	3 114 923,02	3 247 902,69	3 420 959,03	3 597 464,12	3 822 334,58

26,10%	4,94%	5,56%	5,13%	5,08%	6,49%	6,09%	5,71%	4,98%
26,10%	4,94%	5,56%	5,13%	5,08%	6,49%	6,09%	5,71%	4,98%
-	-	-	-	-	-	-	-	-
26,10%	4,94%	5,56%	5,13%	5,08%	6,49%	6,09%	5,71%	4,98%
6,94%	7,07%	6,81%	6,81%	6,85%	6,89%	7,01%	7,12%	7,31%
9,28%	7,42%	8,86%	6,94%	6,90%	6,82%	6,85%	6,92%	7,01%

6,09%	4,23%	5,67%	6,94%	6,90%	6,82%	6,85%	6,92%	7,01%	
(1 683,00)	248,00	330,00	181,00	182,00	33,00	76,00	121,00	202,00	
(2 001,00)	(71,00)	12,00	181,00	182,00	33,00	76,00	121,00	202,00	
762 442,80	600,00	1 074 600,00	993 684,00	1 093 684,00	1 893 684,00	1 893 684,00	1 893 684,00	1 752 684,00	
762 442,80	600,00	1 074 600,00	993 684,00	1 093 684,00	1 893 684,00	1 893 684,00	1 893 684,00	1 752 684,00	

20 578 233,00	20 700 000,00	20 800 000,00	20 900 000,00	-	-	-	-	-
5 292 000,00	5 400 000,00	5 600 000,00	5 800 000,00	-	-	-	-	-
17 568 184,09	5 313 603,90	1 657 672,88	1 953 044,62	2 042 239,02	2 149 218,69	2 347 275,03	2 547 780,12	-
1 671 070,99	-	-	-	-	-	-	-	-
15 897 113,10	3 148 280,37	1 879 672,88	1 997 044,62	2 021 239,02	1 354 218,69	1 527 275,03	1 703 780,12	-
13 897 816,10	3 148 280,37	1 879 672,88	1 997 044,62	2 021 239,02	1 354 218,69	1 527 275,03	1 703 780,12	-
1 999 297,00	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-

1 671 070,99	-	-	-	-	-	-	-	-
1 671 070,99	-	-	-	-	-	-	-	-

-	-	-	-	-	-	-	-	-
12 879 000,69	236 775,62	64 980,00	-	-	-	-	-	-
12 879 000,69	236 775,62	64 980,00	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
1 671 070,99	-	-	-	-	-	-	-	-
1 671 070,99	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
13 247 113,10	2 454 780,37	68 400,00	-	-	-	-	-	-
12 879 000,69	236 775,62	64 980,00	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
368 112,41	2 218 004,75	3 420,00	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-

-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-

-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-

13 321 442,80	939 600,00	1 074 600,00	993 684,00	1 093 684,00	1 893 684,00	1 893 684,00	1 893 684,00	393 684,00
1 250 000,00	850 000,00	450 000,00	-	-	-	-	-	-

2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
54 164 000,00	56 069 000,00	58 052 000,00	60 095 000,00	62 199 000,00	64 364 000,00	66 590 000,00
54 164 000,00	56 069 000,00	58 052 000,00	60 095 000,00	62 199 000,00	64 364 000,00	66 590 000,00
18 226 000,00	19 224 000,00	20 277 000,00	21 366 000,00	22 492 000,00	23 654 000,00	24 852 000,00
445 000,00	470 000,00	496 000,00	523 000,00	551 000,00	580 000,00	610 000,00
9 138 000,00	9 364 000,00	9 596 000,00	9 834 000,00	10 077 000,00	10 327 000,00	10 583 000,00
6 057 000,00	6 206 000,00	6 359 000,00	6 516 000,00	6 677 000,00	6 842 000,00	7 011 000,00
10 329 000,00	10 588 000,00	10 853 000,00	11 125 000,00	11 404 000,00	11 690 000,00	11 983 000,00
14 873 000,00	15 245 000,00	15 627 000,00	16 018 000,00	16 419 000,00	16 830 000,00	17 251 000,00
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
52 370 236,00	54 369 000,00	56 352 000,00	58 345 000,00	60 449 000,00	62 514 000,00	64 601 000,00
50 142 236,00	51 843 000,00	53 615 000,00	55 441 000,00	57 325 000,00	59 263 000,00	61 251 000,00
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
750 400,00	642 800,00	532 300,00	420 200,00	306 400,00	189 400,00	64 600,00
750 400,00	642 800,00	532 300,00	420 200,00	306 400,00	189 400,00	64 600,00
-	-	-	-	-	-	-

-	-	-	-	-	-	-
2 228 000,00	2 526 000,00	2 737 000,00	2 904 000,00	3 124 000,00	3 251 000,00	3 350 000,00
1 793 764,00	1 700 000,00	1 700 000,00	1 750 000,00	1 750 000,00	1 850 000,00	1 989 000,00
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
1 793 764,00	1 700 000,00	1 700 000,00	1 750 000,00	1 750 000,00	1 850 000,00	1 989 000,00
1 793 764,00	1 700 000,00	1 700 000,00	1 750 000,00	1 750 000,00	1 850 000,00	1 989 000,00
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
10 739 000,00	9 039 000,00	7 339 000,00	5 589 000,00	3 839 000,00	1 989 000,00	-
-	-	-	-	-	-	-

4 021 764,00	4 226 000,00	4 437 000,00	4 654 000,00	4 874 000,00	5 101 000,00	5 339 000,00
4 021 764,00	4 226 000,00	4 437 000,00	4 654 000,00	4 874 000,00	5 101 000,00	5 339 000,00

4,70%	4,18%	3,85%	3,61%	3,31%	3,17%	3,08%
4,70%	4,18%	3,85%	3,61%	3,31%	3,17%	3,08%
-	-	-	-	-	-	-
4,70%	4,18%	3,85%	3,61%	3,31%	3,17%	3,08%
7,43%	7,54%	7,64%	7,74%	7,84%	7,93%	8,02%
7,15%	7,28%	7,42%	7,54%	7,64%	7,74%	7,84%

7,15%	7,28%	7,42%	7,54%	7,64%	7,74%	7,84%
245,00	311,00	358,00	392,00	434,00	457,00	475,00
245,00	311,00	358,00	392,00	434,00	457,00	475,00
1 793 764,00	1 700 000,00	1 700 000,00	1 750 000,00	1 750 000,00	1 850 000,00	1 989 000,00
1 793 764,00	1 700 000,00	1 700 000,00	1 750 000,00	1 750 000,00	1 850 000,00	1 989 000,00
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-

-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-

-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-

393 764,00	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-

-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-

-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-

-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-